

ЗА МИР!

РАЙХ!

РАБОТНИЦА
І СЯЛЯНКА

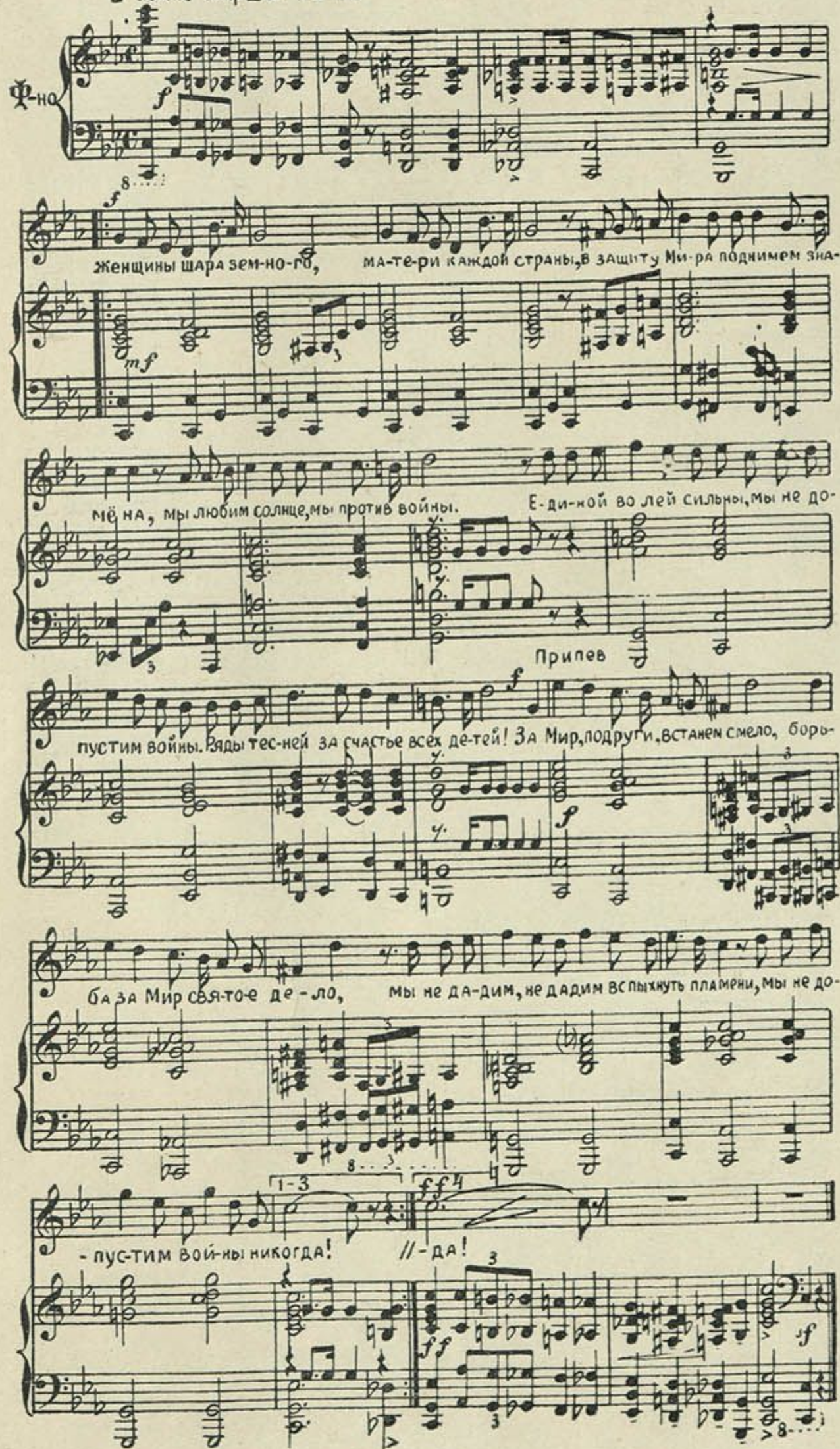
№2 ЛЮТЫ 1944

Песня защитниц мира

Музыка А. ХАЧАТУРЯНА.

Слова Сергея ОСТРОВОГО.

В темпе марша $\text{♩} = 112$

Женщины шара земного,
Матери каждой страны,
В защиту Мира поднимем знамена,
Мы любим солнце, мы против войны.
Единой волей сильны,
Мы не допустим войны.
Ряды тесней —
За счастье всех детей!

За Мир, подруги, встанем смело,
Борьба за Мир — святое дело,
Мы не дадим, мы не дадим вспыхнуть пламени,
Мы не допустим войны никогда!

Женщины шара земного,
Разных наречий и рас,
С надеждой в сердце встают миллионы,
Людская сила и правда за нас.
Мы смотрим смело вперед,
Ждет Мира каждый народ.
Ряды тесней —
За счастье всех детей!

За Мир, подруги, встанем смело,
Борьба за Мир — святое дело,
Мы не дадим, не дадим вспыхнуть пламени
Мы не допустим войны никогда!

Женщины шара земного,
Призрак войны у дверей.
С проклятым грузом долой эшелоны,
Не пустим в пекло своих сыновей!
Пусть всюду пушки молчат,
Пусть песни Мира звучат.
Ряды тесней —
За счастье всех детей!

За Мир, подруги, встанем смело,
Борьба за Мир — святое дело,
Мы не дадим, не дадим вспыхнуть пламени,
Мы не допустим войны никогда!

*

Работніца і сялянка

ВЫДААННЕ ЦК КП(б)Б

ГОД ВЫДААННЯ ДВАЦЦАЦЬ ВОСЬМЫ

Государственная
ордена Ленина
БИБЛИОТЕКА СССР
им. В. И. ЛЕНИНА

2354
4-53
6599

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

2

ЛЮТЫ 1952

Больш 300 спецыялістаў сельскай гаспадаркі рэспублікі павышаюць кваліфікацыю ў Магілёўскай сярэдняй сельскагаспадарчай школе. Сярод слухачоў шмат знатных хлебарабаў і жывёлаводаў. На здымку: слухачы 1-га курса школы Героі Соцыялістычнай Працы Палагея Максімаўна Аўсеенка і Палагея Іванаўна Галай у кабінце раслінаводства.

Фото П. Наватарава (БЕЛТА).

НАБЛІЖАЕЦА міжнародны жаночы дзень. У вялікім і малым адчуваецца імкненне савецкіх людзей сустрэць яго як радаснае свята. Сотні тысяч работніц і калгасніц становяцца на стаханаўскую вахту. Малышы кланатліва рыхтуюць мамам падарункі.

Наша маладое пакаленне толькі са слоў старых ды з мастацкіх твораў ведае аб цяжкай жаночай долі пры царызме, аб знесіляючай працы на фабрыканта і памешчыка, аб рабскім становішчы жанчыны ў сям'і, аб законах, якія закрывалі ёй шляхі да навукі. Для жанчын нашай краіны гэта — далёкае мінулае.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя назаўсёды пакончыла са шматвяковым прыгнётам, ажыццявіла поўнае палітычнае і эканамічнае роўнапраўе працоўных жанчын.

Перад жанчынай савецкай краіны шырока адкрыты ўсе дарогі ў жыццё. Жанчына акадэмік і прафесар, дырэктар завода і кіраўнік раёна, педагог і навуковы работнік — звычайная з'ява ў нашай рэчаіснасці. Даволі сказаць, што ў Савецкім Саюзе каля 400 тысяч жанчын працуюць інжынерамі і тэхнікамі, каля мільёна — настаўніцамі і больш мільёна — у органах аховы здароўя.

Партыя Леніна — Сталіна заўсёды надавала і надае велізарнае значэнне выхаванню працоўных жанчын, кланатліва вырошчвае жаночыя кадры, як вырошчвае садоўнік аблюбованае дрэўца.

Ужо ў першыя гады савецкай улады была створана шырокая сетка дзіцячых і бытавых устаноў. Партыя стварыла для жанчын усе ўмовы, каб уцягнуць іх у вытворчасць, даць магчымасць вучыцца, палегчыць працу.

Партыя прарабіла велізарную работу па выхаванню працоўных жанчын нацыянальных рэспублік. У гэтым наглядна пераконваецца на прыкладзе Беларускай ССР. На ўсіх участках сацыялістычнага будаўніцтва рэспублікі — у прамысловасці і сельскай гаспадарцы, у навучы і культуры — жанчыны займаюць дастойнае месца.

Еўдакія Ільінічна Уралава працуе намеснікам старшыні Савета Міністраў БССР, Марфа Дзмітраўна Шаройка — міністрам мяса-малочнай прамысловасці БССР, Еўдакія Трафімаўна Гуцянкава — міністрам сацыяльнага забеспячэння, Вольга Аляксандраўна Сысоева — міністрам харчовай прамысловасці БССР. У гэтым нумары часопіса змяшчаюцца фатаграфіі Герояў Сацыялістычнай Працы калгасніц Палагеі Максімаўны Аўсееўны і Палагеі Іванаўны Галай — цяпер слухачоў Магілёўскай сярэдняй сельскагаспадарчай школы і нарысы аб дэпутатах Вярхоўнага Савета БССР — дырэктару Бялёўскай МТС тав. Балотнікавай і сакратару Добрушкага райкома партыі тав. Новікавай. Хто даў магчымасць гэтым скромным савецкім жанчынам стаць знатнымі людзьмі, узняцца да ўзроўню кіраўнікоў? Вялікая камуністычная партыя і савецкая ўлада. І гэта не адзінкі. Тысячы такіх жанчын ведае наша краіна.

Камуністычная партыя выхавала савецкіх жанчын гарачымі патрыёткамі сваёй Радзімы, беззаветна адданымі справе Леніна — Сталіна. І ў цяжкія гады Вялікай Айчыннай вайны і ў гады пасляваеннага будаўніцтва савецкія жанчыны паўсталі перад светам ва ўсёй высокароднай велічы.

Сэрцы савецкіх жанчын поўны глыбокай удзячнасці камуністычнай партыі, савецкай дзяржаве і любімаму Сталіну за шчаслівае жыццё, за радасць мацярынства, за высокую сваю чалавечую годнасць.

Радасць творчага росту і працы пазналі жанчыны

вызваленнага Кітая, Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі, Румыніі, Балгарыі, Албаніі, Мангольскай народнай рэспублікі, Германскай дэмакратычнай рэспублікі. Разам з усімі працоўнымі яны актыўна ўдзельнічаюць у будаўніцтве новага жыцця, следуючы прыкладу сваіх сяспёр — савецкіх жанчын.

Зусім іншы малюнак наглядасца ў капіталістычных і каланіяльных краінах. Страшэнная галеча і беспрацоўе з кожным днём пагаршаюць становішча працоўных. У Індыі штогод паміраюць ад голаду мільёны жанчын і дзяцей. У Амерыцы мільёны дзяцей пазбаўлены магчымасці вучыцца. У ЗША і маршалізаваных краінах растуць выдаткі на ваенныя патрэбы, на падрыхтоўку новай вайны.

Больш як паўтара года амерыканскія захопнікі вядуць вайну ў Карэі, праліваючы рэкі крыві нявінных карэйскіх жанчын і дзяцей. Сэрцы простых людзей свету палаюць справядлівым гневам і нянавісцю да амерыканскіх людоедаў. Маці ўсяго свету патрабуюць, каб імперыялісты неадкладна спынілі вайну ў Карэі.

Сусветная дэмакратычная федэрацыя жанчын яднае 135 мільёнаў актыўных барацьбітаў за мір і дэмакратыю. Жанчыны і маці ўсяго свету не просяць, а патрабуюць міру.

Міжнародны жаночы дзень у гэтым годзе працоўныя нашай краіны сустракаюць у абстаноўцы магутнага палітычнага і працоўнага ўздыму.

Апублікаванае нядаўна паведамленне Цэнтральнага Статыстычнага Упраўлення пры Совеце Міністраў СССР аб выніках выканання дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР у 1951 годзе напоўніла пачуццём велізарнай радасці сэрца кожнага савецкага чалавека. Кожная лічба гэтага паведамлення расказвае аб магутным руху савецкага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі да ажыццяўлення заветнай мары — пабудовы камунізма.

У 1951 годзе прамысловасць Савецкага Саюза ў цэлым выканала план выпуску валавой прадукцыі на 103,5 процанта. Наша краіна атрымала звыш плана велізарную колькасць вугалю, металу, розных машын і станкоў, электраэнергіі, абутку, адзення, харчовых прадуктаў.

Няўхільна ўгору ідзе наша сельская гаспадарка. Хоць кліматычныя ўмовы мінулага года ў радзе раёнаў краіны былі неспрыяльнымі, валавы ўраджай склаў 7 мільярдаў 400 мільёнаў пудоў збожжа.

Як і ў папярэднія гады, вырасла рэальная зароботная плата рабочых і служачых, павялічыліся прыбыткі калгаснікаў.

Вялікіх поспехаў дасягнула і народная гаспадарка Беларускай ССР. Выпуск валавой прадукцыі ўсёй прамысловасці ў параўнанні з 1950 годам вырас на 18 процантаў.

Расце ў рэспубліцы ўраджайнасць, расшыраюцца пасеўныя плошчы, перавышаны даваены ўзровень развіцця грамадскай жывёлагадоўлі.

VIII пленум Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б, што нядаўна адбыўся, намеріў шляхі для далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі рэспублікі. Рашэнні пленума з'яўляюцца баявой праграмай для ўсіх працаўнікоў сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Партыя Леніна — Сталіна заклікае савецкіх жанчын яшчэ вышэй узняць сваю актыўнасць у сацыялістычным будаўніцтве. Няма сумнення ў тым, што гэты заклік з чэсцю будзе выкананы. Жанчыны нашай краіны, згуртаваныя вакол камуністычнай партыі, любімага і роднага таварыша Сталіна, будуць і надалей ісці ў перадавых радах барацьбітоў за камунізм.

КЛОПАТЫ АБ НАШЫХ ДЗЕЦЯХ

Фотанарыс В. Лупейкі

У дзіцячых яслях Аршанскага ільно-камбіната выхоўваецца да 150 дзяцей. За маленькімі грамадзянамі наладжаны ўзорны догляд.

На здымку: 1. Медыцынская сястра М. Крукоўская абпрамае кварцавым святлом маленькага Віцю Марозава. 2. У сталовым пакоі. 3. Мёртвая гадзіна. 4. Мастацкая самадзейнасць. Дзеці старэйшага ўзросту выконваюць танец «Матрошка».

КІРАЎНІК РАЁНА

НА СЕМІНАРЫ сакратароў партыйных арганізацый выступіла сакратар райкома Лідзія Нікіфараўна Новікава. Яна гаварыла аб чужых, кланатлівых адносінах да чалавека:

— Партыя большавікоў на прыкладах дзейнасці нашых вялікіх правадыроў Леніна і Сталіна вучыць, што мы павінны не толькі падтрымліваць усякае карыснае пачынанне рабочага на вытворчасці, але і ведаць, як ён жыве, старацца палепшыць яго быт, своєчасова дапамагчы.

Нядаўна комсамолка Шапавалава — работніца фабрыкі «Герой працы» — цяжка захварэла. Нашы, савецкія ўрачы, зрабілі ўсё магчымае, каб вярнуць дзяўчыну ў рады калектыва. На фабрыцы-ж, пакуль работніца была здаровая і працавала, яе ведалі, а як захварэла — перасталі цікавіцца.

Адчувалася, што гэты выпадак глыбока ўсхваляваў сакратара райкома.

— Міма такога бяздушша, — гаварыла яна, — міма абыхавасці да чалавека райком партыі не можа праходзіць. На чарговым бюро мы заслушаем інфармацыю намесніка дырэктара фабрыкі т. Краўцова, якому даручана абследаваць матэрыяльнае становішча сям'і Шапавалавай.

... Праз некалькі дзён дзяўчына атрымала дапамогу з фабрыкі і зайшла да т. Новікавай.

— Добры дзень, Лідзія Нікіфараўна, — сардэчна прывіталася яна. — Грошы атрымала, дзякую вам. Вельмі прашу накіраваць цяпер на работу.

— Пачакай, Ліда, з работай. Скажы лепш, як сябе адчуваеш? Раней трэба параіцца з урачамі. Няхай скажучь, якую работу табе можна выконваць. А пакуль афармляй дакументы на пенсію.

* * *

Добрушская фабрыка «Герой працы» — буйнае прадпрыемства папяровай прамысловасці. Лідзію Нікіфараўну добра ведаюць рабочыя. У цяжкія моманты, калі на фабрыцы нехапала абсталявання, паліва, людзей, яна заўсёды дапамагала.

На партыйным сходзе выступаў дырэктар камбіната т. Бажанаў.

— План мінулага года, — паведаміў ён, — мы выканалі на 100,1 процанта. Была ў нас затрымка з цэлюлозай, але пры ўмяшанні райкома партыі камбінат атрымаў яе поўнасцю.

Выступаўшыя ў спрэчках гаварылі аб некарыстаных магчымасцях павышэння прадукцыйнасці працы, перадачы вопыту перадавікоў.

— Супроць нічога не скажаш, — адзначыла Лідзія Нікіфараўна. — Але павінна быць ясна, што прадукцыйнасць працы не павысіцца без павышэння тэхнічных ведаў. На камбінаце ёсць выдатныя людзі, такія, як брыгадзіры цэха шывткаў Б. Бушнярова, С. Мухарава, Н. Раеўская, сартыровачнага — А. Амелчанка, каландроўшчыкі Н. Варэнікаў, Н. Жураў. Усе яны стаяць на чале брыгад выдатнай якасці. Памылка ў тым, што ваша партыйная арганізацыя на сапраўднаму не вывучыла іх вопыт, не зрабіла яго здабыткам усіх рабочых. І сацыялістычнае спаборніцтва праводзіцца ў вас фармальна.

— Лідзія Нікіфараўна, ды ў нас кожны рабочы мае індывідуальнае абавязацельства, — заўважыў старшыня фабкома.

— Веру, што абавязацельствы ёсць, але спаборніцтва настаўлена дрэнна.

Комуністы рашылі выкарыстаць усе крыніцы для павышэння прадукцыйнасці працы, мабілізаваць калектыв на паспяховае выкананне плана.

Лідзія Нікіфараўна часта бывае на камбінаце. І заўсёды яе акружаюць работніцы.

Так было і ў гэты раз, калі пасля партыйнага сходу яна прайшла па цэхах. Адроз-ж яе спынілі дзве работніцы.

— Лідзія Нікіфараўна, — паскардзілася адна. — Працуем ў тры змены, а дзіцячыя яслі — толькі днём. Ідзеш на начную работу, а на сэрцы неспакойна, усё думаецца, як там малы дома?

— Я маці-адзіночка, — сказала другая. — Хіба я магу ўся аддацца рабоце, калі ведаю, што дзіця кінута дома адно? Калі-ж яслі будуць працаваць круглыя суткі, то я не толькі стану выконваць, але і перавыконваць нормы.

— Не хвалюцца: усё ўладзім. Яслі, вядома, павінны працаваць круглыя суткі.

І работніцы ведалі, што сакратар райкома не забудзе іх просьбы.

У гэты-ж вечар яна напісала ў Міністэрства аховы здароўя БССР просьбу аб пераводзе дзіцячых яслей фабрыкі «Герой працы» на кругласутачную работу.

Хутка прышоў адказ, што гэтая просьба будзе задаволена.

* * *

Лідзію Нікіфараўну — свайго дэпутата ў Вярхоўны Совет БССР — ведаюць у раёне і рабочыя, і калгаснікі, і дзетвара. Усюды, дзе-б яна ні паяўлялася, да яе звяртаюцца людзі за дапамогай, парадай.

Вось яна наведла вечар школьнікаў, прысвечаны заканчэнню першага поўгоддзя. У гэтай школе вучыцца яе сын Шурык.

Дзетвара акружыла яе, як старога друга, і закідала пытаннямі:

— Ці хутка набудуюць вышэйшыя будынкі ў Маскве?

— Ці будуць такія-ж будынкі ў Мінску?

А група піонераў, відаць, загадзя дамовіўшыся, рашуча надышла да яе.

— Лідзія Нікіфараўна! Ва ўсіх гарадах піонеры маюць свае дамы і паланы. Мы таксама хацелі-б разам збірацца, працаваць у гуртках, мець спартыўную залу для спаборніцтваў, пакой для піонерскіх кастроў.

— Добрае ваша жаданне. Абяцаю ў бліжэйшы час гэтым заняцца.

Неўзабаве бюро райкома партыі вынесла рашэнне аддаць пад дом піонераў пустуючую каробку свайго даваеннага будынка. Л. Н. Новікава дапамагла райану атрымаць сродкі для аднаўленчых работ.

* * *

Добрушскі раён — адзін з буйнейшых у Гомельскай вобласці. У мінулым годзе, упершыню пасля вайны, раён выканаў план веснавой і азімай сяўбы. Пасеў усіх культур праводзіўся толькі радковым спосабам. Закладзена трывалая аснова кармавой базы — ачышчана ад камення і хмызняку 1.600 гектараў сенажацей, выканан план пасеву шматгадовых траў.

Калгасы арганізацыйна і гаспадарча ўзмацнелі. Пасля іх узбуйнення райком рашуча стаў на шлях падцягвання адстаючых калгасаў.

Найбольш слабым лічыўся калгас «Беларусь». Каб узняць яго гаспадарку, патрэбен быў вопытны кіраўнік. Райком парэкамендаваў калгаснікам выбраць старшынёй камуніста Дударова.

Калгаснікі прыслухаліся да парады, і калгас «Беларусь» за адзін толькі год павялічыў грашовы прыбытак у паўтара раза, першым у раёне закончыў палявыя работы, першым разлічыўся па хлебапастаўках, выканаў трохгадовы план развіцця жывёлагадоўлі і забяспечыў жывёлу кармамі. Камуністы сталі сапраўднымі арганізатарамі мас, ініцыятарамі барацьбы за высокі ўраджай.

Зараз калгас трымае пераходны Чырвоны сцяг райвыканкома і райкома партыі. І па будаўніцтву ідзе ўперадзе. Калгаснікі пабудавалі шэсць тыповых жывёлагадоўчых ферм. А галоўная іх гордасць — электрастанцыя — пабудавана літаральна за год. Да кожнага дома працягнуліся правады. Вечарамі весела свецяцца вокны.

Калгас стварыў рад падсобных гаспадарак: яны абпальваюць цэглу, гнуць вобады.

На абласной сельскагаспадарчай выстаўцы калгас «Беларусь» атрымаў дыплом 1 ступені.

Так растуць і мацнеюць калгасы на Добрушчыне.

Год таму назад маладую камуністку Васілісу Алам'еву, якая працавала старшынёй сельпо, выбралі старшынёй Кармянскага сельскага Савета.

Колькі раз прыходзіла яна за парадай да Лідзіі Нікіфараўны, і тая цяплява тлумачыла ёй, як працаваць у сельсавеце.

— Васіліса Сідараўна, — гаварыла яна, — не бярыся за ўсё адна, не вывезеш. Дэпутатаў прыцягні да актыўнай работы.

У сельсавеце — адзін калгас «Абарона». В. Алам'ева да кожнай брыгады прымацавала дэпутатаў сельсавета. Сельвыканком часта заслухоўвае паведамленні брыгадзіраў і старшыні калгаса аб ходзе сельскагаспадарчых работ.

Сельсовет датэрмінова разлічыўся па хлебапастаўках, поўнасю здаў малако, бульбу, засыпаў насенне. Сельсовет заваяваў пераходны Чырвоны сцяг.

У цэлым раён своєчасова закончыў палявыя работы і датэрмінова разлічыўся з дзяржавай па хлебапастаўках.

Сакратар райкома нястомна клапаціцца аб вялікай гаспадарцы раёна, правільна спалучае гаспадарчую работу з палітычным выхаваннем камуністаў. Лідзія Нікіфараўна часта выступае з дакладамі перад насельніцтвам і строга спяганне з тых партыйных работнікаў, якія не займаюцца марксісцка-ленінскай вучобай.

— Партыя патрабуе, — гаворыць яна, — каб кожны камуніст авалодаў марксісцка-ленінскай тэорыяй. Гэта асабліва важна цяпер, калі мы будзем камунізм.

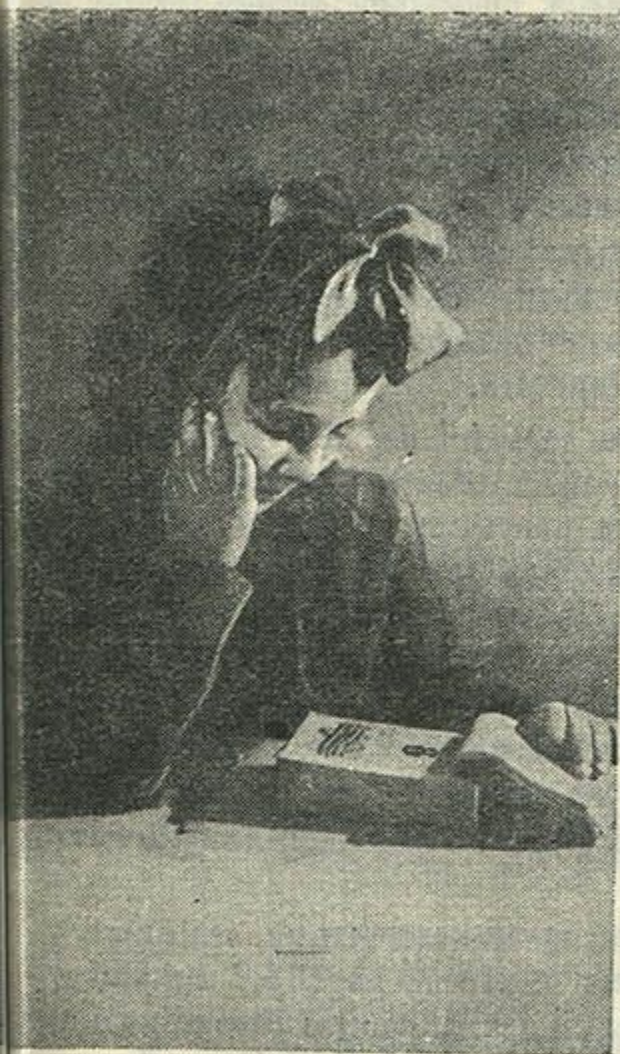
А патрабаванне партыі для яе выхаванкі — Лідзіі Нікіфараўны Новікавай — вышэй за ўсё.

Н. СЯРГЕЕВА.

„... Мы навінны вітаць растучую грамадскую актыўнасць працоўных жанчын і іх вылучэнне на кіруючыя пасты, як несумненны прызнак росту нашай культурнасці“. (І. СТАЛІН)

ПАДАРУНАК МАМЕ

Фото-жарт А. Дзіглава

— Хутка 8 сакавіка! Што-ж дараваць маме? — задумалася дзяўчынка, лістаючы календар.

— Параюся з Наташай...

— Хочаце ведаць, што мы прыдумалі?.. Не скажу! Раптам мама давдаецца раней часу.

Старшы аграном Бялёвіцкай МТС М. Катлярова дае кансультацыю групе калгаснікаў сельгасарцелі «Воля» — слухачам агра-тэхнічных курсаў. Злева направа: С. Дудар (стараста курсаў), М. Макаед, Н. Жыдок і М. Катлярова.
Фото А. Дзітлава

Дырэктар МТС

ПЕРШЫЯ КРОКІ

УЛАДЗІМІР Сянюк яшчэ здалёк заўважыў жанчыну, якая крочыла раллёй прама да трактара. Час-ад-часу яна спынялася, апускала мерку ў баразну. Параўняўшыся, Уладзімір хацеў праехаць міма, як раптам пачуў:

— Стой! Куды?

І ці мо' таму, што голас незнаёмкі паказаўся ўладарным, ці проста дзеля цікавасці, але Уладзімір умомант спыніў машыну.

— Стаю, стаю... — хацеў было жартаваць Уладзімір, але, убачыўшы цяжкі погляд шэрых вачэй, асекся і насцярожыўся.

— Вас як завуць, таварыш трактарыст? — запытала жанчына.

— Уладзімірам.

— А прозвішча?

— Вось гэта не скажу.

— Не скажаце? Добра. А дзе плугавік? Чаму прапуеце без яго? Хто вам дазволіў псаваць калгаснае поле? Глыбіня — 15 сантыметраў, абарот пласта дрэнны. Э-э-э, хлопча, ды ў вас і перадплужнікаў няма.

— Няма чаго мяне вучыць, сам ведаю, што раблю! Не навічок за рулём! — не выперпеў Сянюк. — І наогул, хто вы?

— Няважна хто. А раз раблю справядлівую заўвагу — прымайце, — адказала незнаёмка.

... Калі вечарам Сянюк прышоў у кантору МТС, там было поўна народу. Людзі ажыўлена гутарылі, жартавалі, смяяліся.

— Здароў, Уладзімір! — весела прывітаўся механік Адам Дзямідчык. — Радуйся, брат! Новага дырэктара нам прыслалі. Вунь гутарыць з трактарыстамі... Ды ты пра яе, напэўна, чуў. Аб ёй часта ў газетах пісалі. Дагэтуль яна працавала аграномам Штурмавой МТС у суседнім Старобінскім раёне.

Вольга Аляксееўна Балотнікава, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

У новым дырэктару Уладзімір пазнаў сваю сённяшняю незнаёмку. Чырвань заліла яго твар. У пакоі многія гаварылі, ціха і ўпотаіку, пра новага дырэктара. Людзі цёпла адзываліся аб Вользе Аляксееўне.

Уладзімір не заўважыў, калі пачаўся сход, не чуў, якія пытанні вынесены на абмеркаванне. Ад думак яго абудзіў разважлівы, цвёрды голас дырэктара.

— У чым сіла савецкіх людзей, таварышы? У калектыве. Адзін за ўсіх, усе за аднаго — такі закон нашага жыцця, — гаварыла Балотнікава. — А вось у нашай МТС яшчэ няма дружнага калектыва, людзі працуюць як-бы ў адзіночку. Аб саборніцтве забылі. А дзе няма саборніцтва — там ціш і спячка, там няма руху наперад. Я тут новы чалавек і не ведаю ўсіх недахопаў у МТС. Пажадана, каб аб гэтым сказалі старажылы. Давайце сумесна параімся, што трэба зрабіць, каб усім калектывам хутчэй узняць на ногі МТС.

Уладзімір чакаў, што Балотнікава ўсыпле яму, як след, і цяпер быў здзіўлены, калі яна не сказала аб ім ні слова.

На сходзе выступалі многія. Кожны ўносіў якую-небудзь каштоўную прапанову або парад. Уладзімір адразу не мог зразумець, чаму сёння ў людзей, нават тых, якія раней не маглі слова прамовіць, так развязаліся языкі. І тут-жа ўспомніў, што, уласна кажучы, у МТС дагэтуль і сходаў сапраўдных не было, што стары дырэктар Крывашэў баяўся іх, як агню, бо на сходах яму пападала больш за ўсіх. Былы дырэктар быў не ў ладах з людзьмі.

Сянюк таксама выступіў. Пад агульны смех ён, увесё чырвоны і ўспапелы, падрабязна раскажаў аб сваёй першай сустрэчы з новым дырэктарам, абяцаў выправіцца і абагнаць у рабоце ўсіх.

Так пачалося знаёмства новага дырэктара з людзьмі.

Ішлі дні. Вольга Аляксееўна не ведала адпачынку ні днём, ні ноччу. Усюды яна праяўляла творчы запал і наватарства. Партыйная арганізацыя і яе сакратар Андрэй Залого ва ўсім падтрымлівалі новага дырэктара. Натхняючае слова агітатараў, дошка паказчыкаў сацыялістычнага саборніцтва, на-сценгазета, прэміраванне перадавікоў і бічаванне адстаючых — усё гэта было выкарыстана для павышэння прадукцыйнасці працы механізатараў і росту іх свядомасці. У той-жа час быў перагледжан састаў трактарных брыгад. За руль трактараў і камбайнаў селі многія комсамольцы. Брыгады разгарнулі паміж сабой сацыялістычнае саборніцтва. Перадавыя трактарысты пачалі працаваць па гадзіннаму графіку, узялі машыны на сацыялістычную захаванасць, зрабілі прыстасаванні для эканоміі гаручага.

Вядома, зрух намеріўся не адразу і не без цяжкасцей. Іншы раз Вользе Аляксееўне прыходзілася перажываць няўдачы і горкія хвіліны. Многа, напрыклад, страпіла яна часу на «вазню» з адстаючым трактарыстам Нікалаем Чадовічам, але так нічога і не дабілася. Калі-ж Нікалай не падцягнуўся і пасля праведзенага над ім таварыскага суда прадаўжаў развальваць працоўную дысцыпліну ў калектыве, Балотнікава падпісала загад аб звальненні яго з МТС. Балотнікавай прышлося пераадолець і іншыя цяжкасці. Але, пераадоляючы цяжкасці, расла яна сама, раслі людзі, нараджаўся поспех Бялёвіцкай МТС.

Летась МТС упершыню паспяхова завяршыла сельскагаспадарчы год. Гадавы план яна выканала на 134,7 процанта, выпрацавала на 4000 гектараў мяккага ворыва больш, чым у 1950 годзе. Найбольшую выпрацоўку даў Уладзімір Сянюк са сваім напарнікам Васілём Алейчыкам — 1 556 гектараў мяккага ворыва. Калгасы, якія абслугоўвае МТС, павысілі

культуру земляробства, павялічылі пагалоўе грамадскай жы-
вёлы. За поспехі ў мінулым годзе Бабруйскі аблвыканком і
абком партыі нядаўна ўручылі Бялёвіцкай МТС пераходны
Чырвоны сцяг.

«ЗЯЛЁНЫ ГУТАП»

У кабінёце дырэктара МТС сядзіць невысокага росту пля-
чысты мужчына ў зашмальцаванай спяцоўцы.

— Дазвольце, Вольга Аляксееўна, пакарыстацца мне
сёння дзее лішніх гадзіны электрычнасцю, — просіць ён.

— Навошта?

— Хачу адрамантаваць ільнямалку. Яна нам патрэбна.

— Дык у ёй-жа няма шасцярні і
знайсці цяжка.

— Я знайшоў, толькі ў ёй нехапае
чатырнаццаць зуб'яў, але я іх зраблю
сам.

Праз некалькі хвілін механік Адам
Дзямідчык стаяў ля станка. Ён працаваў
да дванаццаці гадзін ночы. Шасцярня
гатовая! Цяпер зноў можна пускаць у ход
каштоўную машыну, якую хацелі спісаць
у «архіў». Нядаўні каваль, механік-са-
мавучка Адам Дзямідчык выканаў скла-
даную заводскую работу, якая пад сілу
толькі высокакваліфікаванаму майстру.

Шмат і іншых дэталаў рэстаўруюць
і вырабляюць сваімі сіламі механізатары
МТС. Сярод іх — цапфы, звенні тусеніц,
падшыпнікі пярэдніх колаў, ступіцы,
утулкі балансірных пальцаў, гайкі, бал-
ты, пракладкі, пыльнікі, восі, рамы, ша-
туны і г. д. Ініцыятарамі гэтай справы
з'яўляюцца сама Балотнікава, старшы
механік Аляксандр Барунны, токар Па-
вел Сарокін, каваль Грыгорый Фамін,
трактарыст Філіп Ермаковіч...

Выраб і рэстаўрацыю дэталаў сваімі сіламі, збор на палях
жалезнага лому, які заставаўся ад вайны, ператварэнне яго
ў часткі машын бялёвіцкіх механізатары называюць «зялё-
ным гутапам». За пасляваенныя гады з дапамогай «зялёнага
гутапа» яны аднавілі адзінаццаць трактараў.

Бялёвіцкія механізатары любяць і берагуць магутную
тэхніку, якую даручыла ім дзяржава. Рамонт машын яны

праводзяць высокакасна. Усе адрамантаваныя трактары і
іншыя машыны стаяць, быццам новенькія.

Сёлета загадам Балотнікавай упершыню ў МТС быў уве-
дзен вузлавы метад рамонт машын, і гэта забяспечвае
поспех. МТС адной з першых у Бабруйскай вобласці завяршае
рамонт і ва ўсеўзбраенні сустракае вясну.

ДРУЖБА

Бялёвіцкая МТС абслугоўвае пяць калгасаў. У кожным
працуе адна трактарная брыгада. Паміж механізатарамі і
калгаснікамі з кожным днём мацнее садружства. Зараз МТС
аказвае калгасам значную дапамогу ў падрыхтоўцы да па-
лявых работ. Некалькі трактараў выво-
зяць торф на палі, якога МТС за лета і
восень нарыхтавала 45 тысяч тон. Ра-
зам з калгаснікамі механізатары раман-
туюць сельскагаспадарчы інвентар, ачы-
шчаюць насенне. Пад кіраўніцтвам агра-
номаў МТС хлебаробы авалодаюць пе-
радавой аграбіялагічнай навукай. У гэ-
тыя перадвеснавыя дні старшы аграном
МТС камуністка Мар'я Прохараўна Кат-
лярова зачасціла ў калгасы. Яна яшчэ
раз правярае, ці ўсё ў парадку, ці не за-
быта што-небудзь для сустрэчы вясны.

Марознай раніцай Вольга Балотнікава і
Мар'я Катлярова ехалі ў калгас «Большэ-
вік». Іх вачам адкрыўся прыгожы края-
від. У сонечнай пазалопе драмалі хаты
вёскі Жылехава. Сама вёска здавалася
соннай, пустыняй. Толькі з кузні дано-
сіўся бадзёры звон жалеза. Але як людна
на палях! Ва ўсіх напрамках снавалі
падводы. Адны, нагружаныя, ехалі на
поле, другія, пустыя, вярталіся за гноём.
А там, крыху далей, трактар цягнуў вя-
лізныя сані з торфам. На вачах раслі

штабелі торфу і гною. Людзі не заўважалі марозу і ўвіхаліся,
нібы вясной. Захапіўшыся гэтым звычайным малюнкам мір-
най працы, Балотнікава раптам сказала сваёй спадарожніцы:

— А ведаеш, Мар'я Прохараўна, з такімі людзьмі ўраджай
вырасцім. Ды яшчэ які ўраджай! Сталінскі!

В. ПЛЕШАВЕНЯ.

Чырвонаслабодскі раён.

ДЗЯЎЧЫНА

(Балада)

Даўно адгрымелі над краем баі,
Варожыя зграі разбіты.
Над Свіслаччу ў парку дзяўчына стаіць,
Са звонкае бронзы адліта.

У руках аўтамат яе грозны застыў,
Гатовы нібыта да бою.
Навокала клумбы. Лісцём залатым
Шапоча вярба над вадою.

Ідзе на спацынак прытомлены дзень,
Над горадам цень... вечарэе...
І бачыць дзяўчына, як моладзь ідзе
Па ліпавых парка аляях.

Ёй хочацца тут свайго хлопца знайсці,
Сказаць яму: — Вось я, каханы!.. —

Узяць за руку, як калісь у жыцці
І крочыць паўз бераг туманны.

Цясней прыгарнуць да гарачых грудзей
Пад росным акацыі лісцем:
— Цяпла тваіх рук я ўсё прагну часцей...
Кахаю мацней, чым калісьці.

Чакаю і чую твой голас даўно,
Чакаю... І сню цябе часта.
Не... Я не памерла ў асеннюю ноч
У бітве ля выспы купчастай... —

І рада спатканню з каханым яна...
А толькі ўсміхнецца ім ранне —
На варту ідзе зноў — не шугала-б вайна,
Каб шчасце цвіло і каханне!

ул. ЛЯПЁШКІН

25-тонны і 5-тонны
аўтамабілі-самазвалы на
адной з будаўнічых пля-
цовак Мінска.

Мінскі аўтамабільны

Аляксандр МІРОНАУ

Ні да Айчыннай вайны, ні, тым больш, да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі не была ў Беларусі прадпрыемстваў, роўных Мінскаму аўтамабільнаму заводу. Не завод, а новы прыгарад вырас за гады пасляваеннай сталінскай пяцігодкі на ўскраіне беларускай сталіцы ў Чырвоным Урочышчы, якое прымыкае да асфальтавага шасе, што вядзе з Мінска ў Магілёў. І хоць толькі крыху больш шасці год прайшло з таго часу, як з'явіліся ў гэтым лесе першыя будаўнікі аўтазавода, новы прыгарад здзіўляе свежага чалавека і размерамі сваімі, і велічыняй сваім характам.

... Удоўж шырокай Цэнтральнай вуліцы стройнымі радамі выцягнуліся шматпавярховыя карпусы жылых дамоў, акружаныя шматгадовымі вечназялёнымі соснамі і густой параслю маладых дрэвавых насаджэнняў. Абжыты, «адамашнены» выгляд і ў вуліц Рабочай, Заводскай, Школьнай, дзе стаяць не толькі жылыя дамы, але і школа-дзясяцігодка, фабрыка-кухня, заводскі клуб, больніца, шматлікія магазіны. А крыху далей, за высокім плотам, ні на хвіліну не згасаючы, круглыя суткі б'е крыніцай напружанае жыццё ў велізарных вытворчых карпусах завода, дзе нараджаюцца праслаўленыя беларускія аўтамабілі.

Цудоўная гісторыя гэтай сапраўды

ўсенароднай будоўлі, прадукцыя якой цяпер вядома ўсёй савецкай краіне. У чэрвені 1945 года таварыш Сталін аглядаў у Крэмлі новы грузапад'ёмны аўтамабіль, створаны канструктарамі Яраслаўскага аўтамабільнага завода на чале з Георгіем Міхайлавічам Кокіным. Машына гэтая працуе не на бензіне, а на танным дызельным паліве. На сваёй быстраходнасці, магутнасці і грузапад'ёмнасці яна пакідае далёка ззаду лепшыя аўтамабілі замежных і ў тым ліку амерыканскіх фірм. Тады-ж ёй была прысвоена назва «МАЗ», па імені будучага Мінскага аўтамабільнага завода, які і павінен быў выпускаць падобныя грузавікі і роўнасільныя ім грузавазікі-самазвалы.

Завода ў той час яшчэ не было. Будоўля яго пачалася ў 1946 годзе і, па волі партыі і ўрада, хутка ператварылася ва ўсенародную будоўлю, у якой прынялі ўдзел усе народы Савецкага Саюза. Першым на дапамогу беларускаму народу прышоў вялікі рускі народ, які ўзяў на сябе асноўную долю працы. Тысячы юнакоў і дзяўчат, учарайшых беларускіх калгаснікаў, былі накіраваны на аўтамабільныя заводы Масквы, Яраслаўля, Горкага, дзе на працягу некалькіх месяцаў вывучалі складаныя прафесіі будаўнікоў аўтамабіляў. У Мінск з буйнейшых інду-

вузлоў машын, цэх рамонтнага ліцця, абсталяваны не толькі вагранкамі, але і сучаснымі электрапечамаі на плаўцы сталі і каляровых металаў, блок ліцейных цэхаў, які сам па сабе з'яўляецца гіганцкім прадпрыемствам, дзе ўпершыню ў Савецкім Саюзе ўведзены ў эксплуатацыю арыгінальныя, савецкай канструкцыі, электрапечы вялікай ёмкасці, і многія іншыя цэхі. Уступіў у строй і галоўны канвеер завода, на якім робіцца канчатковая зборка грузавакоў, якія ў далейшым паступаюць на склад гатовай прадукцыі. Мінскі аўтамабільны стаў гіганцкім дзеючым прадпрыемствам, якім ганарыцца ўвесь беларускі народ.

Калі-б выстраіць у адну калону аўтамабілі, якія выпускаюцца цяпер заводам за адзін толькі год, калона гэта выцягнулася-б на многія сотні кіламетраў. Магутнасць рухавікоў гэтых аўтамабіляў у некалькі разоў перавышае магутнасць такой славутай электрастанцыі, як «Днепрадэс». А самі аўтамабілі, грузавазікі-самазвалы «МАЗ-205» вядомы літаральна ўсёй савецкай краіне.

Але асабліва вялікую папулярнасць заваявалі беларускія самазвалы на вялікіх будоўлях камунізма. Лёгка ў кіраванні, быстраходныя, маневраныя, па магутнасці сваёй амаль утвая перавышаючы вядомыя машыны «ГАЗ-АА»,

мінскія самазвалы сталі неад'емнай часткай магутнай савецкай тэхнікі, якой аснашчаюцца вялікія будоўлі камунізма на Волзе і Дану, на Аму-Дар'і і Дняпры. Адзін за другім ідуць з Мінска ў Сталінград, у Куйбышэў, у Кахоўку чыгуначныя эшалоны, грузаныя харашунамі-аўтамабілямі з барэльефам сярэбранага зубра на абодвух баках капота, які прыкрывае матор.

Вялікія будоўлі камунізма паставілі перад мінскімі аўтазаводцамі новыя, надзвычай адказныя задачы. Для таго, каб гіганцкі крошачы экскаватар мог працаваць з поўнай нагрузкай, трэба было забяспечыць адвоз вынятага ім грунту такім-жа магутным грузавіком-самазвалам. Вырашэнне гэтай цяжкай тэхнічнай праблемы было даручана канструктарскаму калектыву Мінскага аўтамабільнага завода на чале з канструктарам Б. Шапашнікам. Можна сабе ўявіць, якія цяжасці ўзніклі перад канструктарамі, калі ўлічыць, што да гэтага часу яшчэ нідзё ў свеце не было створана ніводнай машыны, роўнай той, якая патрабавалася для вялікіх будоўляў!

Але цяжасці не палохаюць савецкіх людзей. У кароткі тэрмін інжынеры і канструктары завода не толькі сканструявалі, але і пабудавалі некалькі вопытных гіганцкіх грузавікоў-самазвалаў «МАЗ-525» грузапад'ёмнасцю ў 25 тон. Некаторае ўяўленне аб гэтай машыне даюць наступныя даныя: вядомы легкавы аўтамабіль «Масквіч» у вышыню менш кола новага грузавіка; «МАЗ-525» складаецца больш чым з двух тысяч буйных і дробных дэталяў, не лічачы маторнай групы машыны; у шоферскую кабіну вадзіцель вымўшан узбірацца па спецыяльнай металічнай лесвіцы, як машыніст на паравоз; за два рэйсы гіганцкі самазвал перавозіць столькі груза, колькі змяшчаецца ў тры двухвосныя чыгуначныя вагоны. Сапраўды машына будучага, а створана яна ў нашы дні, нашымі, савецкімі людзьмі!

Удзельнікі вялікіх будоўляў патрабавалі як мага хутчэй і як мага больш новых самазвалаў.

Калектыв Мінскага аўтамабільнага пачаў з арганізацыі спецыяльнага цэха па выпуску самазвалаў «МАЗ-525». Як і іншыя цэхі завода, ён быў аснашчоны самай перадавой савецкай вытворчай тэхнікай, для яго былі падрыхтаваны выдатна абучаныя рабочыя кадры. Напружаная працоўная дзейнасць новага цэха разгарнулася ў поўную сілу. Зараз гіганцкіх грузавікоў-самазвалаў «МАЗ-525» з кожным месяцам становіцца ўсё больш на вялікіх будоўлях камунізма.

Выпускам сямітонных самазвалаў, стварэннем 25-тоннага грузавіка не абмежаваўся ўдзел мінскіх аўтазаводцаў у стварэнні вялікіх будоўляў камунізма. Будоўлі патрабуюць новай тэхнікі, самай перадавой, самай дасканалай у свеце. Гэтую тэхніку дае ўся краіна, а ў тым ліку і беларускі народ, перадавы атрад яго — калектыв Мінскага аўтамабільнага. Зусім нядаўна завод не толькі сканструяваў, але ўжо і выпусціў у некалькіх вопытных экзэмплярах новы складаны механізм — скрэперны цягач, таксама прызначаны для работы на вялікіх будоўлях. Цягач праходзіць зараз практычныя выпрабаванні, пасля якіх паступіць у серыйную вытворчасць.

Так паступова вырасоўваўся профіль Мінскага аўтамабільнага завода. Зараз ён у асноўным працуе для вялікіх будоўляў камунізма.

Усведамленне вялікай адказнасці перад партыяй, перад народам натхняе калектыв прадпрыемства на сапраўды гераічную, самаадданую стаханаўскую працу. На заводзе выраслі праслаўленыя майстры соцыялістычнай вытворчасці, стаханаўцы, рацыяналізатары і наватары, імёны якіх вядомы сёння далёка за межамі рэспублікі, нават за межамі Савецкага Саюза. Сярод іх — маладая станочніца-універсал Аня Мятліцкая, якая ў дасканаласці асвоіла шэсць прафесій, выконвае самыя складаныя заданні па вырабу дэталяў аўтамабіля. Комсамолка Мятліцкая адна

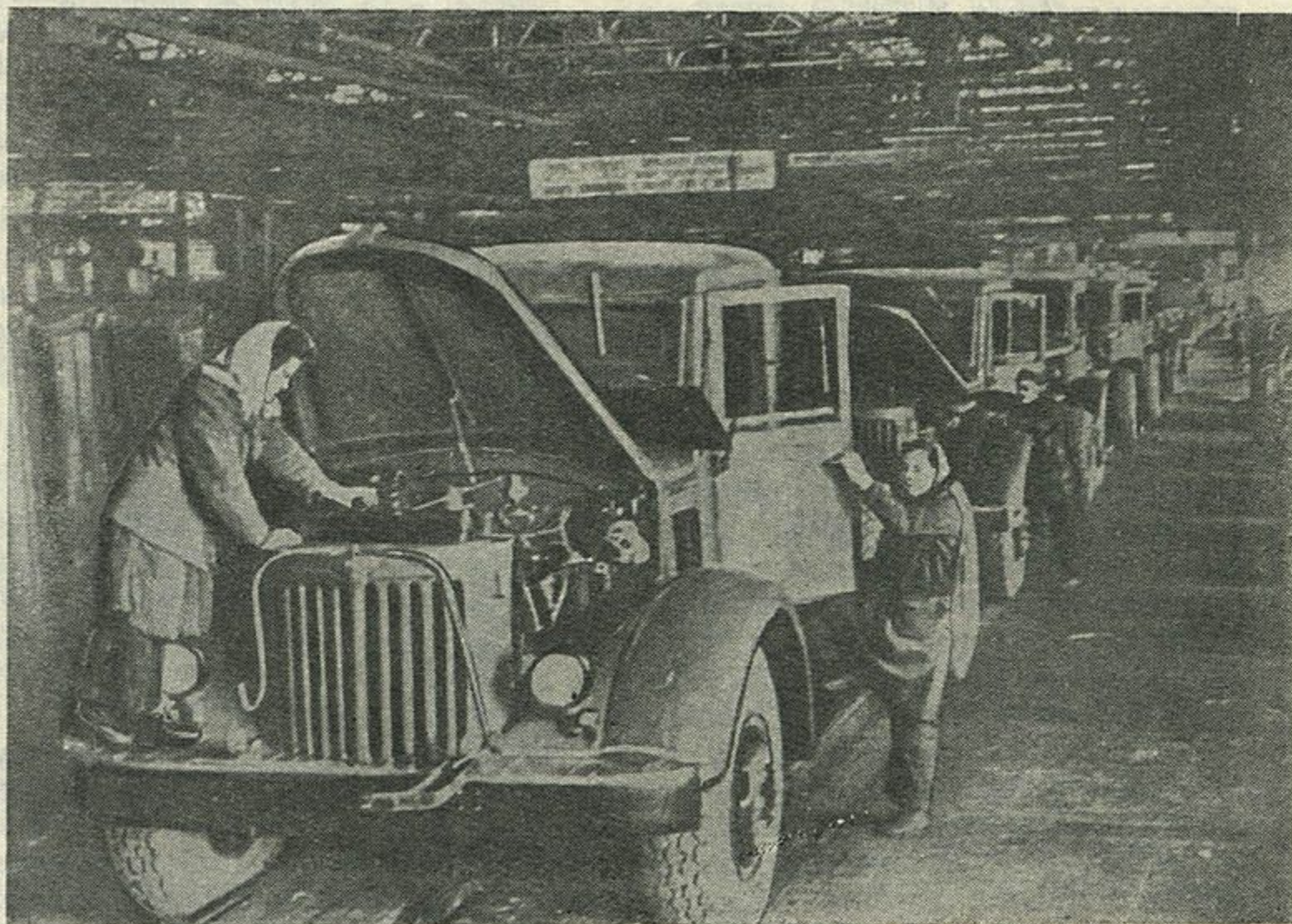
замыняе на сваім участку адзінаццаць кваліфікаваных рабочых. Не адстае ад яе і токар-стаханавец Уладзімір Старычкоў, які выточвае найбольш адказныя дэталі самазвала «МАЗ-525». Шырокую вядомасць сваёй стаханаўскай працай заваявала ў цэху 25-тонных грузавікоў выдатная брыгада зборшчыкаў Аляксандра Гаравога. У гэтым-жа цэху станочнік-універсал Анатолій Муравейнікаў адзін абслугоўвае гарызантальны і вертыкальны фрэзерныя, стругальны, даўбёжны, шліфавальны і такарны станкі, выконваючы па пяць вытворчых норм за змену, паліпшае тэхналогію апрацоўкі дробных дэталяў, знізіў працаёмкасць вытворчых аперацый на фрэзероўцы дэталяў на 80 процантаў.

Можна назваць многія дзесяткі выдатных майстроў сваёй справы, перадавых беларускіх рабочых-аўтазаводцаў, для якіх праца ў імя вялікіх будоўляў камунізма стала справай чэсці, славы, доблесці і гераіства.

Не пазнае Савецкую Беларусь той, хто не быў у родных краях з часу Вялікай Айчыннай вайны. Залячыўшая насляваенныя раны, аснашчоная перадавой савецкай індустрыяй, наша рэспубліка побач з братнімі рэспублікамі Савецкага Саюза ідзе пад геніяльным кіраўніцтвам вялікага Сталіна ўперад і ўперад, у светлую будучыню чалавецтва — у камунізм.

Мінскі аўтазавод. У цэху зборкі самазвалаў.

Фото К. Якубовіча

МІМА замільгалі закопчаныя руіны дамоў. Мар'я Іванаўна прытулілася да акна і ў хваляванні, сама таго не заўважаючы, кусала губы. Было невыказна балюча бачыць родны горад у руінах. Калі пачаліся баі за Сталінград, яна эвакуіравалася ў савецкі тыл. Цяпер вярталася назад.

Праз хвілін пяць Зямлянская ў атружэнні дзяцей — Юрыя, Станіслава і Ларысы — стаяла на пероне і разгублена азіралася па баках. Усё вакол непазнавальна змянілася. Вогненны шквал вайны змеў падчыстую вакзал, цэлыя кварталы. З-за груды цэглы непрывычна выглядалі пасярэбраныя сонцам свінцовыя хвалі Волгі. Раней іх хавалі ад вачэй высокія дамы. «Куды-ж існі?» — думала жанчына.

Да яе падыйшла худая, згорбленая бабулька. Мар'я Іванаўна ледзь пазнала ў ёй маці...

У змроку яны адшукалі нейкую зямлянку. Дах з тонкай жалезнай трубой ледзь узнімаўся над узроўнем двара.

— Вось тут і жывем, — сказала маці, горка ўздыхнуўшы.

Знешні выгляд горада зрабіў на Зямлянскую жахлівае ўражанне толькі ў дзень прыезду. Але ўжо назаўтра, прагульваючыся па вуліцах, яна з цікавасцю і радасцю назіралася, як вакол кіпюць дружная напружаная праца. Усюды, як мурашкі, канашыліся тысячы людзей. Яны разбіралі друзі, пракладвалі трамвайную лінію, падвешвалі правады.

Назіраючы за рабочымі, Зямлянская раптам знайшла адказ на пытанне, якое неадступна праследавала яе з учарашняга дня. «Я павінна стаць будаўніком», — рашыла яна.

— Як прайсці да Будтрэста? — спытала яна прахожага.

Зямлянская стала радавым байцом арміі сталінградскіх будаўнікоў. Нялёгка быў шлях. З раніцы да позняга вечара праводзіла Мар'я Іванаўна на будаўнічых аб'ектах. Працавала, не шкадуючы сіл. Пярэдка затрымлівалася на рыштаваннях звыштэрмінова. А ўначы, вярнуўшыся дамоў, дапамагала маці і дзецям адліваць з зямлянкі ваду, якая набягала

туды ў дажджлівыя дні. Потым, лежачы ў пасцелі, яна надзявачаму горада марыла аб новым Сталінградзе — цудоўным горадзе з доўгімі прамымі праспектамі, шырокімі пляцоўкамі, скверамі і паркамі. Горад, які выйграў свяшчэнную бітву з азвярэлым ворагам, не мог доўга ляжаць у руінах. Ён пераможа і разруху!

А днём Мар'я Іванаўна рабіла ўсё, каб наблізіць светлы час ажыццяўлення сваёй мары. Яна ўпарта ішла да намеранай мэты. Спачатку была рознарабочай. Скончыўшы курсы, атрымала кваліфікацыю муляра пятага разрада. Тады яна трапіла ў брыгаду Міхаіла Сергі. Вопытны майстар адразу прыкмеціў здольнасці Зямлянскай і ахвотна дзяліўся з ёю сваім багатым вопытам.

У брыгадзе Сергі Мар'я Іванаўна прайшла вялікую школу будаўніцтва. Хутка ёй пачалі даваць самыя складаныя і адказныя работы, якія патрабуюць кваліфікацыі 6 — 7 разрадаў. Так, на будаўніцтве 80 сярэдняй школы яна вяла мастацкае афармленне цаглянага фасада — рабіла піястры, калоны, аконныя рамы. Усё гэта атрымала выдатную ацэнку прыёмнай камісіі.

У пасляваенныя гады пачаўся новы магутны ўздым сацыялістычнага саборніцтва. Укараніліся ў практыку стаханавскія метады працы, лепшыя дасягненні навукі і тэхнікі. Сталінградскія будаўнікі хутка пераймалі ўсё перадавое, што нараджалася на рыштаваннях. Калі краіну абляцела вестка аб поспехах маскоўскага муляра Шаўлюгіна, Серга сабраў сваю брыгаду.

— З сённяшняга дня працуем пяцёркамі, — сказаў ён. — Адною буду кіраваць я, другой — Зямлянская.

Мар'я Іванаўна адразу апаніла вартасць новага метад.

Пяцёрка размеркавала работу. Сама Зямлянская вяла падшнур фасад будынка, дзве дзяўчыны ішлі за ёю следам, падавалі цэглу і раствор, рабілі падбудоўку. Двое рабочых зай-

маліся кладкай унутранай сцяны. Кожны працаваў з поўным напружаннем разумовых і фізічных сіл, каб не адстаць ад таварышаў, не затрымаць сваёй нясырытнасцю. Упартая вучоба, таварыская ўзаемадапамога дазволілі пяцёрцы Зямлянскай за кароткі час удвая павялічыць прадукцыйнасць працы.

Асабліва бурнымі тэмпамі пайшло ў Сталінградзе будаўніцтва мінулым летам. Зараз амаль гатовы велізарны пяціпавярховы дом № 3 па Совецкай вуліцы, у фундамент якога Зямлянская паклала першыя цэглы ўсяго толькі ў ліпені. На падачы будматэрыялаў тут працавалі два магутныя вежавыя краны, транспарцёры. Шырокі размах набыло сацыялістычнае спаборніцтва, якім умела кіруюць камуністы. На гэтым аб'екце Мар'і Іванаўне прышлося ўпершыню класці шлакаблогі. Прапанаваны савецкімі інжынерамі шлакаблочны спосаб кладкі дамоў з'явіўся вялікім крокам у будаўнічай тэхніцы, дазволіў намнога паскорыць і падзешавіць пабудову будынкаў.

Прайшло толькі некалькі год, як Зямлянская ўпершыню прышла на будоўлю. За гэты час яна стала адной з лепшых стаханавак Сталінграда. За выдатную работу Мар'я Іванаўна ўзнагароджана Ганаровай граматай Міністэрства жыллёвага будаўніцтва, двума граматамі горвыканкома і гаркома ВКП(б), занесена ў Кнігу гонару Будтрэста. Два гады падрад яна з'яўляецца членам будрайкома, членам жаночага савета, прафграм трэцяга будучастка.

Колькі хараства і паэзіі ў прафесіі будаўніка! Нястомна ўзводзіць ён цудоўныя будынкі-палацы, укладаючы ў іх увесь запал сваёй душы. І стаяць ім — гэтым цудоўным помнікам натхнёнай працы савецкага чалавека стагоддзі на радасць усім сумленным людзям зямлі. Мы перамаглі разруху і нікому не дазволім зноў зруйнаваць нашы гарады і сёлы!

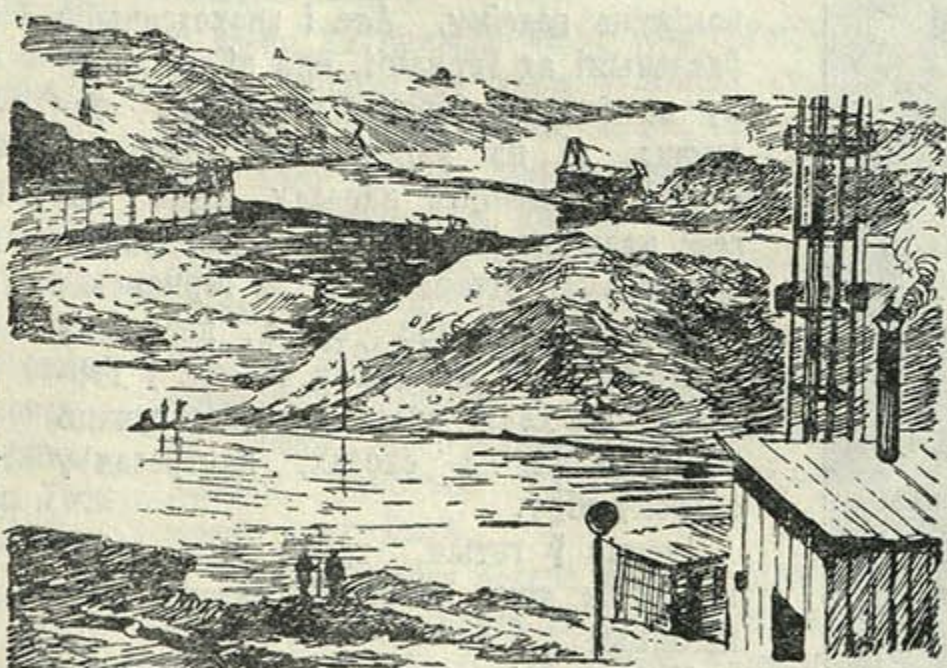
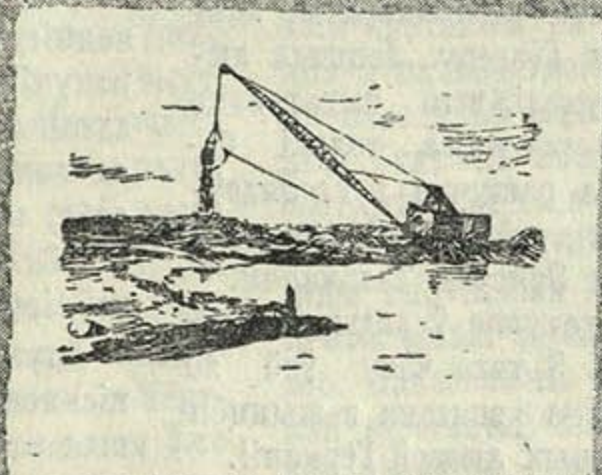
Гэтыя думкі хваляюць Зямлянскую, калі яна праходзіць па вуліцах адроджанага ёю і яе таварышамі Сталінграда. Яна радуецца, што мары яе збыліся. Зноў дымяць трубы заводаў і фабрык. Роўная, як страла, праяглася шырокая вуліца Міру з манументальнымі будынкамі, абсаджаная шматгадовымі ліпамі. Радуюць вока паркі і скверы. З развалін засталіся толькі тыя, якія народ беражэ як свяшчэнныя рэліквіі свайго вялікага мінулага — дом Паўлава, руіны іншых дамоў, дзе насмерць стаялі гвардзейцы генерала Радзімцава. Народ свята шануе гэтыя помнікі бяспрыкладнага гераізма і мужнасці сваіх верных сыноў і дачок...

Зноў узнялася волжская цвярдзіна на берагах вялікай рускай ракі.

На цэнтральнай плошчы Сталінграда, бліз вуліцы Міру, насупраць дома, дзе быў палонены гітлераўскі генерал-фельдмаршал Паўлюс, стаіць прыгожа аформленая дошка Гонару. Там прадстаўлены партрэты лепшых стаханаўцаў горада. Сярод іх і партрэт простага, мужнага рускага жанчыны Мар'і Іванаўны Зямлянскай, камуністкі, лепшага муляра Будтрэста.

Н. ПЯТНІЦКІ.

Волга-Дон

Бывай, вакзал

Анатолий АСТРЭЙКА

Тут станцыя.
З усіх канцоў Саюза
Бягуць, спяшаюць цягнікі,
Пакуль магчымасць ёсць
Даставіць грузы
На шызыя саланчакі.
Машынамі нагужаны платформы,
Каменным цёсам і сасной.
І краны даўгарукія пакорна
Цягаюць скрыні прад сабой.
Жыць засталася
Станцыі нядоўга,
Тут дну марскому заўтра быць.
Састаў апошні сёння.
Хваля Волгі
З Валдайскіх гор сюды спяшыць.
Адна пакуль трымае перамычка
Шкляных струменяў шумны вал.
Закончаць паравозы пераклічку —
На бераг зрушыцца вакзал.
Апошні запіс
У станцыйнай кнізе,
Апошні клён у кузаў лёг.
Бывай, вакзал!
Ты мора нам наблізіў,
Ты ўсё зрабіў, што толькі мог

На малюнках: зверху (злева) — шагаючы экскаватар працуе; справа — на шлюзе; унізе — від на 122-гі ўваходны канал.

Мал. Ю. Пучынскага.

У вестыбюлі Варшаўскага політэхнічнага інстытута.

Фотахроніка ТАСС

Чэхаславацкая рэспубліка. Шэсць дзяўчат сяла Вешцяны, якое знаходзіцца недалёка ад горада Цепліцэ-Шанаў, рашылі стаць трактарысткамі. Добра вывучыўшы машыну, яны стварылі жаночую трактарную брыгаду. На здымку: старшыня адзінага сельскагаспадарчага кааператыва сяла Вешцяны Р. Кнотэк абмяркоўвае план работы з брыгадай трактарыстак.

Фотахроніка ТАСС

У гэты вечар Калонная зала Дома Саюзаў была па асабліваму ўрачыстая. 9 лістапада 1951 года Саюз савецкіх пісьменнікаў арганізаваў вялікі інтэрнацыянальны вечар, прысвечаны ўдзелу пісьменнікаў у барацьбе за мір. На трыбуну падымаліся людзі, чые кнігі дапамагаюць чалавецтву змагацца за праўду і розум, перамагаць і жыць. Масквічы цёпла сустрэлі Густу Фучык, Пабла Неруда, Назыма Хікмета. Павольна на трыбуну паднялася жанчына з разумным валавым тварам, цёплым поглядам, моцна пасівеўшая. Яна абвясла позіркам залу і сказала: «Як камуністка, пісьменніца, маці, я аддам усе сілы для захавання міру». Гэта была нямецкая пісьменніца Анна Зегерс.

Жыццё Анны Зегерс — таленавітай пісьменніцы-камуністкі — гэта жыццё барацьбіта, палыманага і нястомнага, барацьбіта за вялікую справу, за свабоду свайго народа, за міралюбную і дэмакратычную Германію, за мір і шчасце людзей.

Гады вучобы Анны Зегерс суналі з цяжкімі гадамі ў гісторыі Германіі. Рэвалюцыя 1918 года пацягнула паражэнне. Баварская рэспубліка была патаплена ў крыві рабочых. Да ўлады прыйшлі, кіруючы крывавамі катам Носке, правыя сацыял-дэмакраты, якія расчысцілі шлях Гітлеру. Леншыя людзі Германіі разумелі, што выратаваць радзіму ад фашызма можа толькі барацьба, барацьба рашучая і паслядоўная, кіруемая камуністычнай партыяй і яе правадыром Эрнстам Тэльманам.

Анна Зегерс уступае ў рады камуністычнай партыі. З таго часу ўсё яе жыццё неразрыўна звязана з жыццём і барацьбой лепшых людзей Германіі.

У 1933 годзе цёмная імгла фашызма ахутала Германію. Гітлераўскія забойцы, прышоўшы да ўлады, падрыхтавалі Анне Зегерс месца ў камеры катаванняў. Пісьменніца была вымушана пакінуць радзіму. Але і знаходзячыся ўдалечыні ад Германіі, яна ні на хвіліну не спыняе барацьбы супроць фашызма, ні на хвіліну не перарывае сувязі з нямецкім народам. Анна Зегерс падрыхтоўвае выпуск і перапраўку нелегальнай літаратуры для германскіх антыфашыстаў, яна вядзе перапіску з удзельнікамі народнага фронту ў Германіі, яе хвалюючыя прамовы гучаць на мітынгх, на сходах, кангрэсах у абарону міру.

Іменна ў гэтыя, трыццатыя гады, найбольш ярка расцвітае талент пісьменніцы.

У гады эміграцыі Анна Зегерс піша творы, якія сталі грозным абвінавачаннем супроць фашызма. Такімі з'яўляюцца яе кнігі «Ацэненыя га-

лава», «Шлях пр кнігах Анна Зегерс люцыйнай паласцініста зрывае мас жорсткіх слуг сема — фашысцкіх і цаў і іншую гіпле гэтыя гады пісьме з самых моцных і антыфашысцкай «Сёмы крыж». Фаб Сем вязняў банцэ ўцяклі ад фашы апарат гестапа, ус усе праследуюць с семярых бяззбройн ных пабаямі, голд муністу Георгу Гей нуць ад лап геста Георга Гейслера — менніцы. Георг І камуніст. Ён сам адданы сын свайго ад лап нацыстаў, сябе, змагаецца тэ цё, ён змагаецца неўміручыя ідэі к

Другім найбольш пісьменніцы з'яля вы застаюцца кал пасля зварту Анне лую ад фашыма рамане пісьменні германскіх імпр твар і подлую дш ния залатым джк лараў, здрадзілі ін да і двойчы пера віноўніцу гора і п

Асабліва актуал пер, калі прадакн спрабуе ператвары трэцяй сусветнай ладзь — у гармат не, акрамя імперы іншыя людзі, цудо і сумленныя, добр камуністы. Ім цяж кая. Многія з страшна ім смерце

За сваю выд дзейнасць у каст Анна Зегерс была дам Германскай да

Ан
Зег

АННА ЗЕГЕРС

праз Люты». У гэтых
Зегерс з сапраўды рэво-
люцыйна-пісьменніцка-куму-
маскі і бічуе тупых і
сусветнага імперыяліз-
ма і штурмавікоў, эсэсаў-
гітлераўскую погань. У
пісьменніцы стварае адзін
з глыбокіх твораў усёй
літаратуры — раман
«Фабула рамана простая».
Анцэнтэрацыйнага лагера
фашысцкіх катаў. Увесь
а, уся лагерная варта —
ць семіях патрыётаў,
бройных людзей, змуча-
голадам, катаваннямі. Ко-
Гейслеру ўдаецца ўсё-
жэстапа. Вобраз камуніста
ра — вялікая ўдача пісь-
Гейслер — сапраўдны
самаахвярны патрыёт,
вайго народа. Ратуецца
таў, ён не проста ратуе
а не толькі за сваё жыц-
ца за свой народ, за
ізі камунізма.

больш значным творам
яўляецца раман «Мёрт-
а маладымі», выданы ўжо
Анны Зегерс у вызва-
ызма Германію. У гэтым
ея паказала вобразы
імперыялістаў, іх зварыны
душу. Гэта яны, асыпа-
дажджом заакіянскіх до-
ні Інтэрэсам свайго наро-
ператваралі Германію ў
і пакут чалавечтва.

туальны гэты раман ця-
дажная зграя Адэнаўэра
варыць Германію ў ачаг
най вайны, а яе мо-
матнае мяса. Але ў рама-
перыялістаў, выведзены і
цудоўныя людзі, мужныя
добрыя і гераічныя. Гэта
цяжка, іх барацьба цяж-
з іх гінуць, але не
серць.

выдатную літаратурную
астрэчыню 1951 года
была ўзнагароджана ўра-
й дэмакратычнай рэспуб-

лікі Нацыянальнай прэміяй першай
ступені. Прэзідэнт Германскай дэма-
кратычнай рэспублікі Вільгельм Пік
так сказаў аб творчасці пісьменніцы:
«Творы Анны Зегерс служаць аба-
роне міру і актыўнай барацьбе супроць
рэакцыі і вайны...».

Але Анна Зегерс не толькі вялікі і
таленавіты пісьменнік. Яна палымяны
барацьбіт, вялікі грамадскі і палітыч-
ны дзеяч Германскай дэмакратычнай
рэспублікі.

Анна Зегерс — член Сусветнага Со-
вета Міру, старшыня Нямецкага Камі-
тэта барацьбітоў за мір.

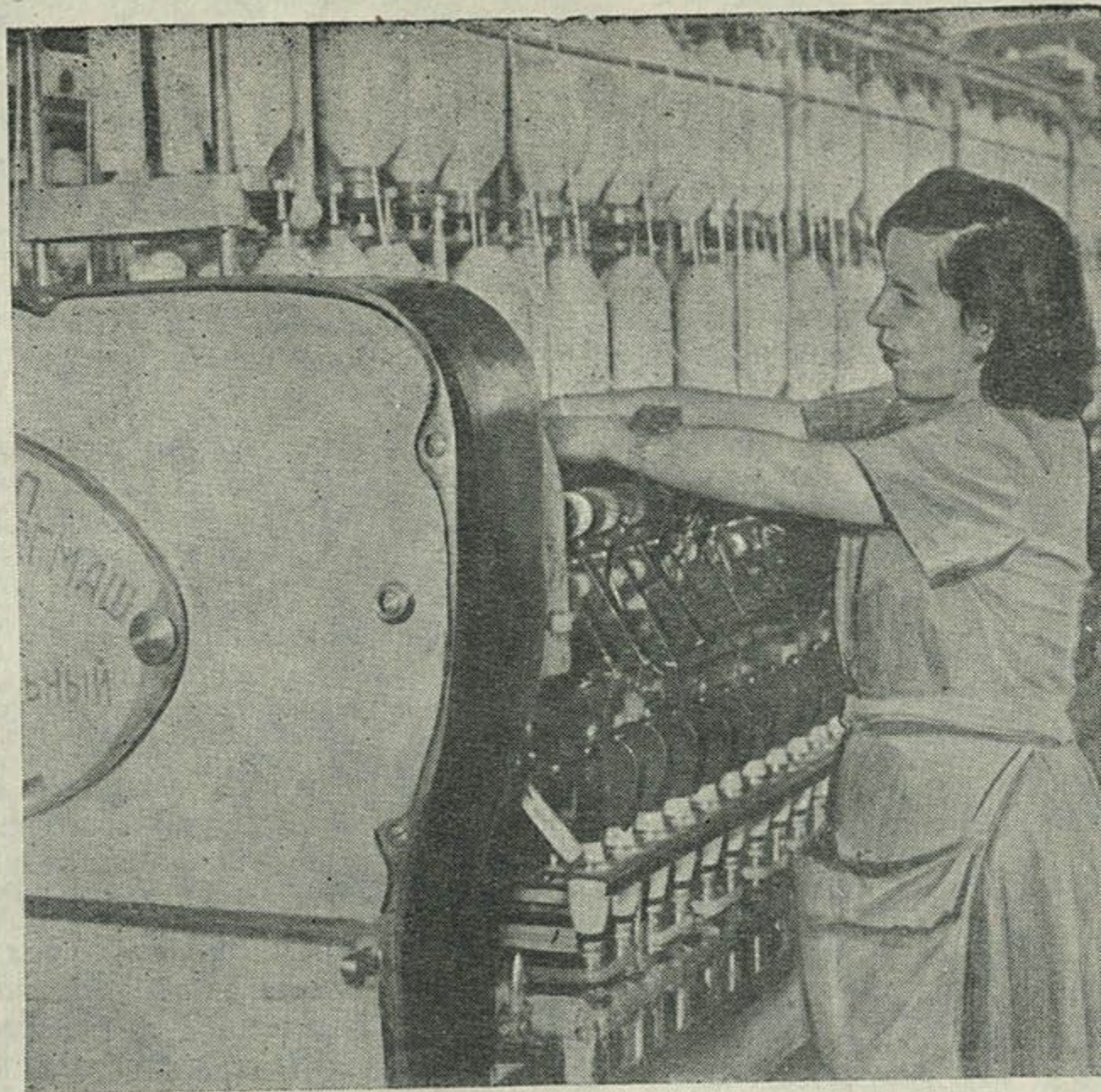
Анна Зегерс прымала ўдзел у рабоце
Кангрэса дзеячоў культуры ў Брацла-
ве, дзе нарадзілася ідэя стварыць арга-
нізаваны фронт прыхільнікаў міру.
Яна прымала ўдзел у падрыхтоўчым
камітэце першага Сусветнага кангрэса
прыхільнікаў міру ў Парыжы, яна бы-
ла дэлегатом нямецкага народа і на
другім Сусветным кангрэсе прыхільні-
каў міру ў Варшаве, яна прымае ўдзел
ва ўсіх міжнародных нарадах прыхіль-
нікаў міру — у Празе, Стакгольме, Бер-
ліне, Вене.

Анна Зегерс — даўні і шчыры пры-
яцель Савецкага Саюза. Яна многа раз
наведвала нашу Радзіму, бывала ў на-
шых гарадах, на фабрыках і заводах, а
калі вярталася да сябе ў Германію,
яна з натхненнем расказвала нямецка-
му народу аб гераізме савецкіх людзей,
якія будуць камунізм. На другім Су-
светным кангрэсе прыхільнікаў міру ў
Варшаве 19 лістапада 1950 г. пісьмен-
ніцы споўнілася 50 год. Дэлегаты
цёпла віталі актыўнага барацьбіта за
мір. Адказваючы на прывітанне савец-
кай дэлегацыі, Анна Зегерс з глыбокім
хваляваннем сказала: «У мяне нехапае
слоў, каб выказаць велізарную па-
дзяку савецкаму народу. І я проста
скажу словы, якія з'яўляюцца самымі
цудоўнымі на кожнай мове: я люблю
Савецкі Саюз».

Дзень 21 снежня 1951 года з'явіўся
самым шчаслівым днём у жыцці пісь-
менніцы. У гэты дзень стала вядома,
што Анне Зегерс прысуджана міжна-
родная Сталінская прэмія «За ўмаца-
ванне міру паміж народамі». Як толькі
гэтая вестка абляцела Германію, пісь-
менніца зараз-жа пачала атрымліваць
шматлікія віншаванні і прывітанні
ад грамадскіх арганізацый, асобных
людзей, рабочых, служачых, сялян,
хатніх гаспадынь.

У асобе Анны Зегерс народы свету,
жанчыны ўсіх краін вітаюць прадстаў-
ніка прагрэсіўных сіл новай Германіі,
народ якой разам з усімі людзьмі доб-
рай волі змагаецца за мір і шчасце ча-
лавецтва.

Паліна ПІНЧУК.

Працоўныя Венгерскай народнай рэспублікі паспяхова будуць
асновы сацыялізма, апіраючыся на брацкую дапамогу Савецкага
Саюза. За апошнія гады ў Венгры ўзнікла шмат прадпрыемстваў,
створаных на праектах савецкіх інжынераў і абсталяваных навей-
шымі савецкімі станкамі. На здымку: у цэху тэкстыльнай фабрыкі
«Мад'яр Памутыпар». Стаханаўка Борбала Брылік, працуючы на
машыне пензенскага завода, значна перавыконвае нормы і дае пра-
дукцыю выдатнай якасці.

Фотахроніка ТАСС

Дзіцячую бібліятэку Румынскага таварыства па ўмацаванню
сувязі з СССР у Бухарэсце наведваюць сотні піонераў і школьні-
каў. На здымку: у чытальні дзіцячай бібліятэкі.

Фотахроніка ТАСС

За палепшанне работы сярод жанчын

У Цэнтральным Камітэце КП(б)Б адбылася нарада загадчыкаў аддзелаў абкомаў, гаркомаў, райкомаў і памочнікаў начальнікаў палітаддзелаў МТС па рабоце сярод жанчын.

Удзельнікі нарады заслухалі рад дакладаў. Тав. Кавалёва — загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын Маладзечанскага абкома партыі — расказала аб тым, як у вобласці выконваецца пастанова ЦК КП(б)Б ад 8 жніўня 1950 г. «Аб мерах па палепшанню работы сярод жанчын і вылучэнню іх на кіруючую работу». Тав. Жураўская — загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын Любчанскага райкома партыі — зрабіла даклад на тэму «Аб уцягненні жанчын у актыўную калгасна-вытворчую работу». Даклад — «Аб разгортванні сацыялістычнага спаборніцтва сярод рабочых Гродзенскай табачнай фабрыкі і ўдзеле ў ім жанчын» — зрабіла загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын Гродзенскага ГК КП(б)Б тав. Дземях.

За гады савецкай улады сялянкі заходніх абласцей прайшлі вялікі шлях развіцця.

Толькі па Маладзечанскай вобласці больш 350 жанчын занята на кіруючай партыйнай і савецкай рабоце. У мінулым забітыя галечай і горам батрачкі і бяднячкі ўзняліся зараз да сакратароў і загадчыкаў аддзелаў райкомаў і гаркомаў партыі, намеснікаў старшын і сакратароў раённых выканаўчых камітэтаў. Сотні жанчын сталі на кіруючую работу ў калгаснай вытворчасці. Яны ўзначальваюць сельскагаспадарчыя арцелі і жывёлагадоўчыя фермы, з'яўляюцца членамі праўлення і рэвізійных камісій, прымаюць непасрэдны ўдзел у вырашэнні ўсіх важнейшых пытанняў калгаснага жыцця.

У мясцовыя Саветы Маладзечанскай вобласці выбрана 1411 жанчын. 142 жанчыны працуюць старшынямі і сакратарамі сельскіх Саветаў.

Маладзечанская партыйная арганізацыя, значна палепшыўшы работу сярод жанчын, усё яшчэ не ліквідавала рад істотных недахопаў. Аддзелы па рабоце сярод жанчын Ашмянскага, Юрацішкаўскага і Крывіцкага райкомаў партыі не ўдзяляюць увагі вылучэнню жанчын на кіруючую работу, у сваёй рабоце недастаткова апіраюцца на профсаюзныя і комсамольскія арганізацыі, органы асветы і аховы здароўя.

Тав. Жураўская ў сваім дакладзе адзначыла, што ў Любчанскім раёне вы-

раслі выдатныя кадры жанчын — майстроў калгаснай вытворчасці: Дар'я Філіповіч, Вера і Ганна Кюмар, Вольга Краскоўская, Людміла Каляда.

Тав. Дземях падрабязна расказала аб удзеле жанчын у сацыялістычным спаборніцтве. Больш палавіны рабочых Гродзенскай табачнай фабрыкі складаюць жанчыны. Іх сумленая і самаадданая праца дапамагла прадпрыемству выканаць вытворчы план 1951 года за адзінаццаць месяцаў і выпусціць прадукцыі на сотні тысяч рублёў звыш гадавога задання. У новым годзе сацыялістычнае спаборніцтва па фабрыцы разгарнулася з новаю сілай. Вялікая роля ў ім належыць жанчынам-работніцам.

Пасля дакладаў удзельніцы нарады адна за другой узнімаліся на трыбуну і расказвалі аб рознастайных формах работы сярод жанчын. Чытанне лекцый і дакладаў на палітычныя, гаспадарчыя і іншыя тэмы, правядзенне раённых сходаў і нарад, экскурсій у суседнія раёны для абмену вопытам, дэлегацкія сходы і індывідуальныя гутаркі, арганізацыя ў хатах-чытальнях гурткоў — харавых, драматычных, кройкі і шыва, наладжванне чыткі мастацкай літаратуры — усё гэта садзейнічае павышэнню культурнага ўзроўню жанчын, далучае іх да грамадскай працы.

Тав. Шапавалава з Дунілавіцкага раёна расказвала аб рабоце дэлегацкіх сходаў, якія выходзяць жанчын, рыхтуюць да практычнай дзейнасці. Так, напрыклад, дэлегацкі сход пры Старогорскім сельсавеце працуе строга па плану. Дэлегаткам даюцца даручэнні і правяраецца іх выкананне. Жанчыны растуць на грамадскай рабоце і ўжо амаль усё вылучаны на кіруючыя пасты. Дэлегатка Аўхімовіч Ядвіга, ўзначаліўшы звяно, дабілася высокага ўраджаю ільну. Метады яе работы вывучаліся ў іншых звеннях.

Дэлегацкі сход пры калгасе імя Варашылава прыцягнуў усіх калгасніц да актыўнай працы. На сходзе некалькі раз абмяркоўвалася пытанне аб становішчы працоўнай дысцыпліны. Зараз няма такой калгасніцы, якая не выпрацавала-б устаноўленага мінімума працаздзеяння.

Аб росце працоўнай актыўнасці жанчын расказвала тав. Муратава з Ружанскага раёна. Шмат любві і ўмення ўкладаюць у сваю працу жывёлаводкі. Так, конях калгаса імя Сталіна тав.

Глушэня ад 15 замацаваных за ёю конематак атрымала 15 жарабят і ўсіх захавала. Цяляціна гэтага-ж калгасна тав. Фёдарава не толькі захавала ўвесь прыплод у 26 цялят, але і дабілася добрай прываждкі.

Тав. Пятрова з Івацэвіцкага раёна расказала аб тым, як дэлегацкі сход над кіраўніцтвам партыйнай арганізацыі дапамагае ва ўмацаванні працоўнай дысцыпліны і разгортванні сацыялістычнага спаборніцтва ў калгасах. Усе дэлегаткі калгаса «Большэвік» заняты на адказных работах. Трое выбраны дэпутатамі сельскіх Саветаў, адна — дэпутатам райсовета, трое — членамі праўлення, адна ўзначальвае брыгаду па кок-сагізу, шэсць працуюць звеннявымі тэхнічных культур, дзесяць — на жывёлагадоўчых фермах, трое — трактарысткамі. Дэлегаткі ўцягнулі ў грамадскую калгасную працу ўсіх жанчын свайго калгаса. З 293 працаздольных жанчын не выпрацавалі мінімума працаздзеяння 14 многадзетных мам. Калгасніцы Івацэвіцкага раёна павышаюць сваю вытворчую кваліфікацыю. У аграоатэхнічнай школе займаецца 249 і ў сетцы партыйнай асветы — 444 жанчыны. Вялікую цікавасць праяўляюць яны да жыцця нашай краіны і падзей за рубяжом. У раёне 68 процантаў падпісчыкаў на газеты і часопісы складаюць жанчыны.

Аб росце палітычнай актыўнасці і свядомасці жанчын гавораць многія факты. Так, у мінулым годзе Сморгонскі райком партыі прыняў у рады ВКП(б) 51 жанчыну. У палітшколах і гуртках займаецца 266 жанчын, 270 самастойна вывучаюць марксіска-ленінскую тэорыю, 274 працуюць агітатарамі і лазаплатнымі прапагандыстамі райкома партыі.

Велізарную ролю адыгрываюць жанчыны ў разгортванні сацыялістычнага спаборніцтва за павышэнне ўраджаёнасці, за далейшае развіццё грамадскай жывёлагадоўлі. Рыхтуючыся да веснавой сяўбы, жанчыны накапляюць мясцовыя ўгнаенні, ачышчаюць насенне, расчышчаюць палі.

Памочнік начальніка палітаддзела Столінскай МТС тав. Афоніна адзначае, што без падрыхтаваных кадраў цяжка павысіць прадукцыйнасць жывёлагадоўлі. Вось чаму палітадзел разам з раённым камітэтам партыі пры ўдзеле спецыялістаў арганізуе для работнікаў жывёлагадоўчых ферм семінары, нарады, экскурсіі, на якіх разглядаюцца пытанні догляду маладняка, раздою ка-

роў, асноўнай і дадатковай аплаты працы на фермах, выканання трохгадовага плана развіцця жывёлагадоўлі. Сямінары праводзяцца непасрэдна на фермах. Так, у канцы мінулага года раённыя семінары свінарак і цялятніц праводзіліся ў калгасе імя Молатава. Удзельнікі семінараў маглі непасрэдна назіраць за доглядам жывёлы. Некалькі даярак Столінскага раёна ездзілі ў калгас «17 верасня» Давід-Гарадоцкага раёна. Аб сваіх назіраннях і перанятым вопыце яны расказвалі на раённай нарадзе работнікаў жывёлагадоўчых ферм. Па-новаму наладжана работа сярод даярак калгаса імя Варашылава. Даярка Брудская за 9 месяцаў надала на 2000 літраў малака ад кожнай фуражнай каровы. Па 2400 літраў за 9 месяцаў надала Люба Мароз з калгаса «Перамога». На абласной сельскагаспадарчай выстаўцы абедзве даяркі — Мароз і Брудская — атрымалі дыпломы першай ступені.

Экспедыі ў перадавыя калгасы суседніх раёнаў многа дапамагаюць і ў рабоце свінарак. Так, свінарка Дамантовіч, наведваючы калгас «Большэвік» Іванаўскага раёна, па-новаму наладзіла работу сваёй фермы. У выніку яна зберагла ўвесь прыплод і дабілася добрага прыросту. Зараз яна займаецца на зоатэхнічных курсах пры калгасе.

Аб надрыхтоўцы жаночых кадраў механізатараў расказала тав. Вярхозіна з Брэскага абкома партыі. Калі ў 1950 годзе ў раёне працавала 9 трактарыстак, то зараз працуе ўжо 73. Пяць жанчын узначальваюць трактарныя брыгады. Больш 60 трактарыстак выканалі і перавыканалі нормы. Брыгада Наталлі Шпорынай выканала план трактарных работ на 107 проц., брыгада Самойлавай — на 110 проц. Трактарыстка Цімоўнак выканала план на 170 проц. Дзевяць трактарыстак узгагароджана граматамі ЦК ЛКСМБ.

У спрэчках многа гаварылася аб недастатковай падрыхтоўцы жанчын-механізатараў. Пастанова ЦК КП(б)Б аб тым, каб на курсы механізатараў прыцягвалася 30 — 40 проц. дзяўчат, не выканана. Намочнік начальніка палітсектара Полацкай вобласці тав. Храмоўская адзначала, што паасобныя райкомы партыі і палітадзелы МТС не ўдзяляюць увагі падрыхтоўцы жаночых механізатарскіх кадраў. У першую Міорскую МТС падана 7 заяў, а навучаецца толькі дзве жанчыны.

Вялікім недахопам у рабоце аддзелаў па рабоце сярод жанчын трэба лічыць той факт, што ў мінулым годзе на паседжаннях бюро многіх райкомаў пытанні работы сярод жанчын амаль не абмяркоўваліся. Дамачэўскі і Камянецкі райкомы партыі не склікаюць раён-

ныя нарады жанчын, а аддзелы па рабоце сярод жанчын не настойваюць на гэтым. Аддзелы па рабоце сярод жанчын усё яшчэ слаба звязаны з іншымі аддзелаў райкомаў партыі. Некаторыя аддзелы ўсю масава-палітычную работу ўсклалі на кіраўнікоў дэлегацкіх сходаў і такім чынам адхілілі пярвічныя арганізацыі ад гэтага важнейшага ўчастка партыйнай работы.

Райкомы партыі рэдка слухаюць на бюро справаздачы сакратароў пярвічных партыйных арганізацый аб рабоце сярод жанчын, мала ад іх патрабуюць.

Многія з выступаўшых указвалі на неабходнасць арганізацыі ясляў у калгасах і прасілі Міністэрства аховы здароўя сур'ёзна заняцца гэтай справай. У мінулым годзе з-за адсутнасці ясляў 15 процантаў калгасніц Брэскай вобласці не выпрацавала ўстаноўленага мінімума прападзён. Неабходна дабіцца, каб пры абмеркаванні вытворчых планаў на справаздачна-выбарчых сходах у калгасах ўлічвалася арганізацыя дзіцячых ясляў і выдзяленне для гэтага матэрыяльных фондаў.

Узнімалася пытанне і аб адкрыцці новых дзіцячых устаноў у Брэсце, Гродна, Баранавічах, дзе іх зусім недастаткова.

Прыводзіліся факты, якія гавораць

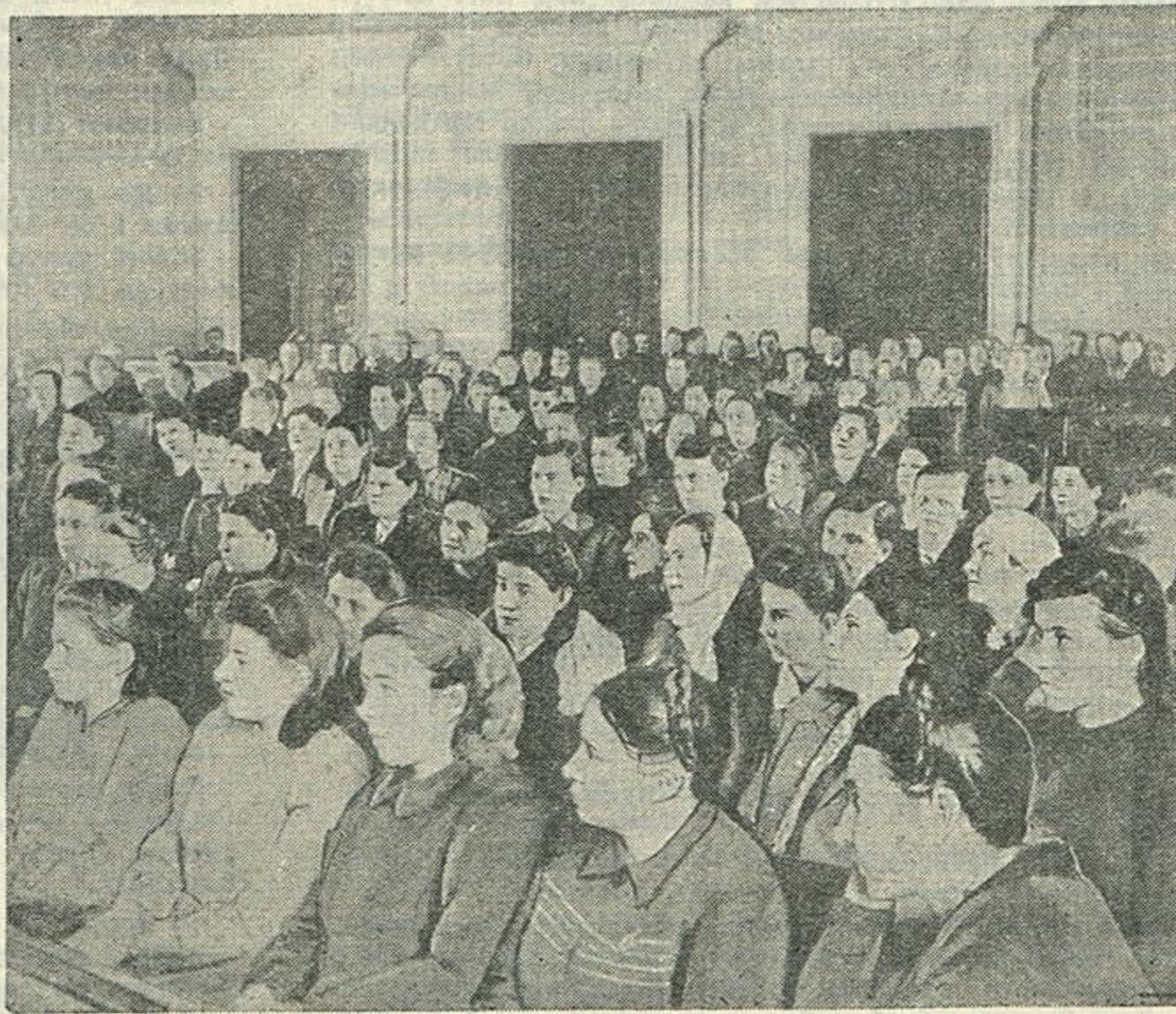
аб усё яшчэ слабым вылучэнні жанчын на кіруючую работу. Так, ва ўсёй Пінскай вобласці старшынямі калгасаў працуюць усяго толькі тры жанчыны. Усё яшчэ мала жанчын у праўленнях калгасаў. У некаторых раёнах яшчэ ні адна жанчына не працуе старшынёй калгаса.

Удзельнікі нарады крытыкавалі Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў за тое, што яно не аказвае практычнай дапамогі. За 1951 год яно выслала толькі адзін даклад: «Жанчыны ў барацьбе за мір». Работнікі жонаддзелаў і палітаддзелаў МТС просяць прыслаць лекцыі на антырэлігійныя тэмы, аб выхаванні дзяцей і інш.

Справядлівай крытыцы падвяргаліся на нарадзе нашы рэспубліканскія газеты і часопіс «Работніца і сялянка» за слабае асвятленне перадавога вопыту работы дэлегацкіх сходаў, жонсоветаў. Удзельнікі нарады прасілі абагульваць перадавы вопыт работы сярод жанчын і публікаваць у перыядычным друку.

У канцы нарады выступіла загадчык аддзела ЦК КП(б)Б па рабоце сярод жанчын тав. Нікіфарова; яна паставіла перад удзельнікамі нарады рад канкрэтных задач.

У рабоце нарады прымаў удзел сакратар ЦК КП(б)Б тав. Ганенка.

На нарадзе загадчыкаў аддзелаў па рабоце сярод жанчын.

Фото А. Дзітлава.

Шырокія гарызонты

Алесь СТАХОВІЧ
(Урывак з рамана)

Мал. П. Астроўскага

КАлі Антон Леванок наблізіўся да дому, дымчатыя згусткі вераснёвага вечара раптам прарэзала яркае святло. Адразу ўспыхнулі вокны дамоў, і вуліца, па якой ішоў Леванок, расквітнела залацістымі шарамі электрычных ліхтароў.

Але ў доме Леванка, акаймаваным бэзавымі кустамі, чамусьці было цёмна і ціха. Гэта здзівіла і нават насцярожыла Антона.

Звычайна ў такі час Мар'яна бывала дома, і вокны дома, і вокны яго кватэры, завешаныя карункавымі фіранкамі, ярка свяціліся. Яны вабілі Антона хутчэй апынуцца ў сваім заўсёды прыбраным пакоі, дзе на кожнай рэчы адчувалася клапатлівая рука пляменніцы. Яшчэ з вуліцы Антон чуў, як яна выводзіла сваім высокім моцным голасам любімую песню:

Ой, цвіце каліна
Каля ручая,
Хлопца маладога
Пакахала я...

Ужо на ганку, запамятаўшы пра стомленасць, Антон пачынаў уторыць Мар'яне, і два галасы, пераплятаючыся адзін з адным, напайнялі пакой мілагучнай мелодыяй...

Сёння-ж цямняныя вокны непрыветліва глядзелі на Антона, выклікалі неасэнсаваную трывогу. Ён з непакоем ступіў на прыступку і асцярожна пацягнуў за халодную ручку. Дзверы маўкліва расчыніліся, і Антон нерашуча пераступіў парог.

У пакоі было ціха. Пушыстым камяком пад ногі кінуўся кот. Пабліскаваючы ў цёмнаце зялёнымі вачыма, ён пачаў мурлыкаць і церціся аб халявы антонавых ботаў. Антон намацаў на сцяне адпаліраваны гузік, штоўкнуў выключателем і, жмурачы вочы ад святла, агледзеў пакой. На канапе ён убачыў Мар'яну. Дзяўчына ляжала, уткнуўшы твар у падушку, і плечы яе, абцягнутыя паласатай кофточкай, часта ўздрыгвалі.

Антон падышоў да Мар'яны, асцярожна крануўся рукою яе пляча і спалохана спытаў:

— Што здарылася? Што з табой?!

Але Мар'яна, не адрываючы твару ад падушкі, усхліпвала яшчэ мацней. Разгублены Антон адышоў ад Мар'яны. Усхваляваны гэтымі нечаканымі паводзінамі пляменніцы, ён снаваў па хаце і, бездапаможна азіраючыся, не ведаў, што яму рабіць. Як на тое ліха, антонаў бацька Мікіта быў заняты рамонтам у брыгадзе Кастрыцы і ўжо трэція суткі не чакаў дома.

— Дык ты-ж скажы, нарэшце, што з табой?! — страціўшы апошняе цяргненне, не вытрымаў Антон.

Мар'яна прыўзняла заплаканы твар, глянула на Антона поўнымі слёз вачыма і зноў плюхнулася на падушку. У позірку дзяўчыны Антон убачыў столькі смутку і тургі, што па яго спіне прабег непрыкметны, казытаючы халадок.

— Мо' доктара паклікаць?

— Ніякага доктара мне не трэба! — адным залпам выпаліла Мар'яна.

«А-а-а... Ці не пасварылася яна з Валерыем!...» — мільгнула здагадка ў Антона.

Валерый Рупейка быў галоўным электрыкам у калгасе. Шырокія кішэнні яго сіняй спяцоўкі заўсёды адтапырваліся ад інструмента, з якім ён, здаецца, ніколі не разлучаўся. Тут можна было знайсці побач з плоскагубцамі і пукатай кантрольнай лямпай безліч ролікаў усякіх калібраў, скрутак ізаляцыйнай істужкі і іншых рэчаў, неабходных для бягучага рамонту. Варта было толькі мільгнуць на вуліцы

высокай постаці Валерыя, як то з аднаго, то з другога акна клікалі яго ў хату. Праходзіла некалькі хвілін, і задаволеная гаспадыня асцярожна датыкалася пальцам да адпаліраванай паверхні сінеўшага праса; другая цешылася, як на яе вачах налівалася агнём спіраль адрамантаванай электрапліткі.

Бесперабойная работа гідраэлектрастанцыі падавала ток на цагельны завод, вадакачку і жывёлагадоўчыя фермы — усё гэта ўваходзіла ў абавязак Валерыя.

Антону падабалася ў гэтым скромным і сціплым чалавеку яго несупынае імкненне ўзбагаціць свае веды, хутчэй прымяніць іх у калгаснай гаспадарцы.

Антон часта сустракаў Валерыя разам з Мар'янай, бачыў іх радаснымі і шчаслівымі ў кругу танцуючай моладзі, і непрыкметна гэты малады чалавек заваяваў яго сімпатыю, стаў бліжэй у сям'і Леванка.

Антон не ўяўляў, што Валерый мог пакрыўдзіць Мар'яну, але дзіўныя паводзіны дзяўчыны прымушалі яго неадкладна ісці да Валерыя, даведацца, у чым справа, што здарылася з Мар'янай.

Расхваляваны Антон падыходзіў да гідраэлектрастанцыі. Шум падаючай вады з кожнай хвілінай усё нарастаў, набліжаўся. Хутка Антон убачыў серабрысты каскад вады, што пералівалася ў праменнях электрычнага святла, іскрылася безліччу агністых іскарак, з шумам падала з плаціны, раз'юшана гнала перад сабой хвалю белай карункавай пены...

Антон увайшоў у ярка асветленае машыннае аддзяленне. Праз аднастайны шум дынамамашыны ён увайшоў у вясёлы пошвіст Валерыя. Гэта зусім збытала меркаванні Антона.

Валерый падхапіўся з табурэткі, паклаў раскрытую кнігу на падаконнік і прапанаваў старшыні сесіі.

— Да рэчы, я і стаміўся сёння парадкам... — прамовіў Антон і са здавальненнем апусціўся на табурэтку.

Толькі цяпер ён адчуў стомленасць, якая паволі разлівалася па яго цягліцах, авалодвала ўсім целам.

— Вас сёння цэлы дзень не відаць.

— Багата спраў, Валерый. Адно зробіш, услед другога наплывае. Вось паехаў сёння па адной справе ў МТС да Парэнчыка, а там яшчэ дзесятак новых з'явілася...

Машыннае аддзяленне несупынна дрыжэла, і раз-по-раз чулася роўнамернае штоўканне бліскачага раменнага паса.

— Практыкуешся? — кінуў Антон у бок двухпудовай гіры, што стаяла ў куточку пакоя побач з іржавым кавалкам рэйкі.

— Праз тыдзень з зарачанцамі сустракаемся, трэба падрыхтавацца крыху...

Антон устаў, па-гаспадарску прайшоўся па цэментовай падлозе, агледзеў дынамамашыну і перавёў свой позірк на Валерыя.

— Ты сёння сустракаўся з Мар'янай?

Гэтае запытанне Антона было для Валерыя настолькі нечаканым і так не вязалася з агульнай тканінай гутаркі, што хлопец адразу збянтэжыўся і шчокі яго пакрыліся агністымі плямамі.

— Я нават з ёю зусім не бачыўся, а што!..

«Дык што-ж тады здарылася?» — разгублена падумаў Леванок, не адказваючы на пытанне Валерыя.

— А чаму вас гэта раптам зацікавіла? — з трывогай у голасе спытаў Валерый.

— Проста так... — загадкава адказаў Антон.

У яго з'явілася рашэнне нічога не казаць Валерыю. Дзеля

прыстойнасці ён пагаманіў яшчэ крыху па справах электрастанцыі і неўзабаве пакінуў машыннае аддзяленне.

Губляючыся ў здагадках, Антон задуменна крочыў па вуліцы. Праз момант ён схмянуўся і ў думках пачаў наракаць на самога сябе. «Як гэта я адважыўся пакінуць яе адну! І чаго мяне пацягнула на станцыю!..» Быццам у такт думкам Антона, крокі яго паступова паскараліся, і ён хутка апынуўся ля свайго дома.

Якое-ж здзіўленне ахапіла Антона, калі да яго данесліся задорныя гукі калгаснай полькі кампазітара Захарава. Праз адчыненае акно Леванок убачыў Мар'яну. Дзяўчына сядзела ля радыёпрыёмніка, і на яе твары блукала нясмелая ўсмішка.

Не верачы сваім вачам, Антон пастаяў пад акном і, паволі ступаючы, па прыступках, падышоў да дзвярэй. Яшчэ момант, і Мар'яна, як ні ў чым не бывала, глядзела на Антона, і толькі крыху прыпухлыя вочы сведчылі аб тым, што дзяўчына нядаўна плакала.

— Што-ж ты мяне так напалохала! Я ўжо хацеў было доктара паклікаць, ратаваць нашу лепшую бульбаводчыцу, а яна...

Мар'яна падскочыла з крэсла і з крыўдай у голасе сказала:

— Ужо не лепшую...

Вочы дзяўчыны зноў напоўніліся слязамі, заторгаўся падбародак, і, усхліпваючы, Мар'яна пачала апавядаць:

— Хіба ты не ведаеш! Мне здаецца, што ў ваколіцы ўжо няма ніводнага чалавека, каб не чуў...

Антон здагадаўся, што сёння ўзважылі выкапаную бульбу, і яму ўсё стала зразумелым.

Дзяўчына прайшлася па пакоі і, нервова заплятаючы канцы сваіх доўгіх кос, прадаўжала:

— Сёння мы ўзважылі бульбу з дзесяці першых гектараў. Ну... і вышла... што мы не стрымалі свайго слова...

— Колькі-ж недабралі!

— Багата... — прашаптала Мар'яна перасеўшым голасам. — Замест трохсот пяцідзесяці атрымалі ўсяго па дзвесце восемдзесят цэнтнераў з гектара...

— Гэта яшчэ нічога! — падбадзёрыў Антон Мар'яну.

— Табе, вядома, нічога, а мне хоць і на вочы людзям не паказвайся! Гэта-ж толькі падумаць: артыкул пра мяне надрукавалі, нават партрэт у раённай газеце змясцілі, а я...

— Дарэмна, дарэмна Мар'яна. У жыцці часам яшчэ горш бывае...

— Ну што, што можа быць горшым, калі мы не дадалі калгасу дзесяткі тон бульбы! — гарача перабіла Мар'яна і пачала зноў узбуджана снаваць па пакоі.

— А ты ведаеш, чаму так здарылася! — спакойна выслушаўшы Мар'яну, запытаў Антон.

— Цяпер ужо ўсёроўна, — уздыхнула Мар'яна і села на канапу. — Страчанага не вернеш...

Антон падышоў да Мар'яны, спачувальна глянуў у яе сумныя вочы.

— А мне здаецца, што не ўсёроўна! Каб не паўтараць сваіх памылак, іх трэба перш за ўсё добра ведаць, — параіў Антон і сеў побач Мар'яны. — Ты ўсё абдумала, зразумела, у чым справа!

— Я думала вельмі многа...

— Вось ты пачакай, — перабіў Антон і пачаў апавядаць, чаму не давялося брыгадзе атрымаць абяцаны ўраджай.

Антон запамятаў пра дзённую стомленасць, пра вячэру і асцярожна, каб зноў не крануць балючую рану ў душы дзяўчыны, падрабязна даводзіў пра недахопы брыгады.

Ён гаварыў пра недастатковую глыбіню зяблевага ворыва, пра тое, што некаторыя дзяўчаты ў час пасадкі бульбы, замест адкосаў грэбняў, кідалі клубні на самае дно баразны. Некаторыя клубні зусім не далі ўсходаў, і таму замест сарака пяці тысяч, на гектар прыходзілася ўсяго па трыццаць тысяч кустоў. Антон апавядаў і аб тым, што брыгада зрабіла недапушчальную памылку, калі рабіла падсадку бульбы ў яркае сонечнае надвор'е.

— Я ўжо ў чэрвені ведаў, што вы свайго абяцання не выканаеце, але істотнай дапамогі не мог вам аказаць, таму што прыехаў у калгас позна.

З болем на сэрцы слухала Мар'яна простыя і зразумелыя словы. Твар яе з разгубленага ператварыўся ў задумены, і ў вачах разгаралася надзея.

— Ты ведаеш, Антон, я столькі кніжак прачытала па вырошчванню бульбы, а вось здаецца зусім простых рэчаў і не заўважыла, неяк абмінула. І сапраўды, чаму нам спа-трэбілася рабіць падсадку ў гарачы сонечны дзень? Выходзіць, што замест карысці мы сабе нашкодзілі: мала таго, што адводкі звялі, дык мы-ж аслабілі пакінутыя кусты бульбы!

— Часам які-небудзь недахоп здаецца нязначнай дробяззю, а калі добра ўдумаешся, дык гэта дробязь вырастае потым у цэнтнеры і нават у тоны недабранага ўраджаю, — заўважыў Антон.

— У будучым годзе мы багата чаго перайначым... — сказала Мар'яна. — Я думаю, што ўсё поле нам удалася пасадзіць новым, квадратна-гнездавым спосабам...

— А як-жа з кансерваторыяй будзе! Ты-ж ужо другое пісьмо атрымала з Мінска!

Мар'яна падскочыла з канапы і ўзбуджана сказала:

— Пакуль не атрымаю чатырохсот цэнтнераў бульбы з гектара, нікуды з калгаса не паеду!

Антон з павагай глянуў на Мар'яну. Ён адчуваў, што да гэтага часу яшчэ добра не ведаў характару сваёй пляменніцы, не ведаў, колькі захавана творчай энэргіі і ўпартай настойлівасці ў гэтай восемнаццацігадовай дзяўчыны.

С. І. Віткене з дачкой Вандай.

Фото Н. Вярзілава.

Светлы шлях

Бацька амаль еілкам адарваў дзяўчынку ад маці і, трымаючы яе за руку, вышаў з дому. Маці прытулілася да акна і доўга глядзела ім услед.

... Бацька прывёў дачку да багатага кулака, слыннага не толькі ў вёсцы Стачуны, але і ва ўсім Шаўляйскім павеце. Гаспадар агледзеў дзяўчынку і суха сказаў:

— Будзе жывёлу пасвіць.

Старгаваліся аб цане, і бацька пайшоў. Усю дарогу ён думаў пра дачку, так рана адарваную ад сям'і, праклінаў свой горкі лёс.

Так пачалося працоўнае жыццё Стасі Віткене. З дзесяці год яе аддалі батрачыць. Бацька і маці батрачылі змалку, і яе напаткаў той-жа лёс. Хто бедным нарадзіўся, бедным і памрэ, гаварылі тады ў літоўскай вёсцы. Магчыма, і Стасі прыйшлося-б да смерці гнуць спіну на вясковых паноў, калі-б у Літве не змяніліся парадкі. Прышла савецкая ўлада, надзяліла беднякоў зямлёй. Стася Віткене таксама атрымала зямельны надзел. Пачалося зусім новае жыццё.

Горача ўзялася маладая жанчына за гаспадарку. Працавала з раніцы да вечара, але справа не клеілася. Адзінокае жыццё падобна было стаячай крыніцы, якая пакрылася тванню. Замкнулася прыгнята многіх аднаасобнікаў.

У Літве пачалі ўзнікаць калгасы.

Перадавыя сяляне вёскі Стачуны прышлі да вываду, што ў адзіночку з галечы не выйсці, і вясной 1949 года аб'ядналіся ў арцель, назваўшы яе «Гегужэе Пірмойн» (Першае Мая).

Стася Віткене ўступіла ў калгас. Спачатку працавала ў полі. Праўленне заўважыла яе арганізатарскія здольнасці, уменне пераадоўваць цяжкасці. Стасю перавялі на свінагадоўчую ферму. І тут па-сапраўднаму разгарнуўся творчы талент Стасі. Разам з Эміліяй Барджуце яна даглядала парасят. У калгасе было тады 9 свінаматак. Свінаркі навялі парадак на ферме, устанавілі правільны рацыён. Да восені прыплод павялічыўся. Парасяткі раслі тлустыя, чыстыя—люба глянуць.

Шмат сіл паклала Стася на ўмацаванне калгаснай фермы. Увосень шчодро акупілася яе праца: на працадні яна атрымала больш тоны збожжа.

Восенню Стася была на першым рэспубліканскім з'ездзе калгаснікаў. Яна прагна слухала выступленні перадавых жывёлаводаў савецкай Літвы і зразумела, што і ў яе справе патрэбны веды.

Са з'езда вярнулася з цвёрдым намерам вырасціць за год па 25 парасят ад кожнай з 7 замацаваных за ёй свінаматак. Стася выклікала на спаборніцтва Крывіцкене—свінарку з суседняга калгаса імя Юліі Жымайтэ.

Віткене яшчэ старанней працавала на ферме. Позна ўвечары, калі на цёмным небе загараліся залатыя зоркі, Стася садзілася за кнігі. Яна чытала пра дасягненні перадавых жывёлаводаў, знаёмілася з навуковым вядзеннем свінагадоўлі.

Упартай працай, удумлівай работай над сабой Стася дабілася перамогі: к канцу 1949 года выгадавала ад кожнай свінаматкі па 25 парасят. У гэты перыяд у яе жыцці адбылася хвалюючая падзея: з дэлегацыяй ад савецкай Літвы яна адправілася ў Маскву на святкаванне 70-годдзя Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна.

... Масква. Першы раз у сваім жыцці літоўская жанчына бачыла гэты старажытны рускі горад, які стаў цэнтрам увагі працоўных усяго свету. Стася любавалася прыгожымі будынкамі, велізарнымі заводамі. Спыніўшыся ля сцен Крэмля, яна доўга глядзела на яго вежы, на рубінавыя зоркі.

На ўрачыстым паседжанні Стасю Віткене ахапіла радаснае хваляванне. Калі ў прэзідыуме паявіўся таварыш Сталін, яе сэрца моцна забілася. Яна разам з усімі ўстала і доўга апладыравала, не спускаючы вачэй з чалавека, які вывеў літоўскі народ на шчаслівую дарогу, пазбавіў галечы і гора.

Вярнуўшыся дамоў, Стася многа расказвала калгаснікам пра Маскву, пра лепшага друга літоўскага народа—таварыша Сталіна.

Летам 1950 года ў калгас прыйшла радасная вестка: Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў знатнай свінарцы Стасі Ізідораўне Віткене званне Героя Соцыялістычнай Працы. Калгаснікі і калгасніцы моцна паціскалі ёй руку, а яна, усхваляваная і збянтэжаная, адказвала:

— Не мяне трэба вітаць, а калгас. Гэта ён вывеў мяне на светлы шлях.

Ішлі дні, поўныя радасных падзей. Стасю Віткене прынялі ў рады камуністычнай партыі і прызначылі загадчыцай свінагадоўчай фермы. Тады-ж яе выбралі дэлегатам 2-й Усесаюзнай канферэнцыі прыхільнікаў міру.

Стася Віткене высока нясе званне камуністкі. Пад яе кіраўніцтвам трохгадовы план па развіццю пагалоўя свіней калгас перавыканаў яшчэ ў пачатку 1951 года. У родным калгасе Стася стварыла выдатныя кадры жывёлаводаў. Свінаркі Рута Клеманскайце і Моніка Саргунене ідуць за сваёй настаўніцай. У гэтым годзе яны ўжо вырастцілі ад замацаваных за імі свінаматак у сярэднім па 12 парасят. Калгасніца Марыце Дыкшайце дабілася высокай прыважкі свіней.

АПОВЕСЦЬ АБ НОВЫМ КАЛГАСНЫМ ЖЫЦЦІ

Эмілія Барджуце — калгасніца сельгасарцелі «Першае Мая», узнагароджаная ордэнам Леніна.

Фото Н. Вярзілава.

Сумленнай працай на карысць Айчыны Стася Віткене заслужыла ў калгаснікаў гонар і павагу. У лютым мінулага года яе выбралі дэпутатам Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР.

Азіраецца Стася на пройдзены шлях і сама сабе не верыць. Мінулае здаецца ёй змрочным падвалам. А гады, пражытыя пры савецкай уладзе, уяўляе як гранітную лесвіцу, па ступеньках якой яна ўзнімаецца ўсё вышэй і вышэй. Віткене—член урада. Ні адна жанчына ў буржуазнай Літве не магла марыць аб гэтым. Савецкая ўлада нібы на крыллях падняла простых жанчын. Яны сталі роўнапраўнымі членамі сацыялістычнага грамадства.

Стася Віткене апраўдвае аказанае ёй вялікае давер'е. Гэтым летам яна ездзіла ў калгасы Краснадарскага края і Харкаўскай вобласці. Шмат новага ўбачыла там і лепшы вопыт укарання цяпер у сваёй сельгасарцелі.

... Прайшло не шмат часу, і да непазнавальнасці змянілася жыццё сялян вёскі Стачуны. Калгас развіў сваю гаспадарку, стварыў жывёлагадоўчыя фермы, апрацоўвае палі на аснове перадавой савецкай агранамічнай навукі.

У калгасныя сем'і прыйшлі дастатак і культура. Калгаснікі атрымліваюць шмат хлеба і іншых прадуктаў. Яны набываюць радыёпрыёмнікі, патэфоны, бібліятэкі. Стася ведае, што з праклятым мінулым назаўсёды пакончана, што літоўскіх калгаснікаў чакае яшчэ больш шчаслівая будучыня, што вялікі Сталін вядзе савецкі народ па шляху да камунізма. **Н. СТАНКЯВІЧУС.**

Малады беларускі празаік Янка Брыль прышоў у нашу літаратуру ў пасляваенны час. Ён вызначаецца добрым веданнем жыцця сялянства заходніх беларускіх вёсак і ўдалым адлюстраваннем яго ў мастацкіх творах. Паказу працоўнага чалавека, раскрыццю яго характару пісьменнік і прысвячае большасць сваіх нарысаў і апавяданняў, аповесцей і раманаў.

Нядаўна Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла новую аповесць Янкі Брыля «У Забалоцці днее». У ёй пісьменнік расказвае аб новым калгасным жыцці, якое прыйшло ў бядняцкія хаты «нёманскіх вёсак» пасля цяжкіх год прыгнёту і здзекаў акупантаў, спачатку белапольскіх, а потым гітлераўскіх. Тэма пасляваеннай адбудовы калгаса распрацоўваецца многімі беларускімі пісьменнікамі. Яны імкнуча паказаць, як сацыялістычная праца ўплывае на фарміраванне характару новага чалавека. Перад Янкай Брылем апрача гэтай важнейшай задачы стаяла і другая праблема: паказаць, што вольная праца па сутнасці адраділа сялянства Заходніх абласцей, натхніла яго на новыя працоўныя подзвігі, зрабіла бадзёрым і энергічным. У справе-ж новага калгаснага будаўніцтва яны ідуць па шляху сваіх суседзяў—калгаснікаў усходніх абласцей.

Апавяданне ў аповесці вядзецца ад імя цэнтральнага героя—Васіля Сурмака. Спачатку Васіль расказвае, што жыццё яго праходзіла ў беднай сялянскай сям'і. Бацька рана памёр. Ужо ў 14 год Васіль думаў не толькі аб сабе, але і аб тым, як пракарміць сям'ю. У панскай Польшчы, ва ўмовах знявагі і нечалавечага прыгнёту, працоўнаму чалавеку жылося вельмі кепска. Але калі мужчына вырастаў, яго забіралі ў армію. І правільна заўважае Сурмак: «Не хацелася ні піць, ні крычаць,—думаў горкую думу пра тое, што вось ты недзе рос, і ніхто не пытаўся дагэтуль, дзе ты рос, як ты рос, а вырас—знайшлі» (стар. 8). Не сцяпеўшы абдымы капраля Пшэпюркі, Сурмак ударыў яго, за што быў засуджаны. Але доўга сядзець яму не давялося. 17 верасня 1939 г. воіны Савецкай Арміі расчынілі турэмную браму. Потым Вялікая Айчынная вайна. І дадому, у Забалоцце, Васіль Сурмак вярнуўся толькі ў 1947 г. Ён развітаўся са сваім франтавым сябрам сержантам Ваняй Савельевым, які быў з Алтая. Дружба з рускім алтайскім калгаснікам Савельевым, з якім яны часта чыталі лісты ад землякоў, не прапала дарэмна. Сурмак многае запазычыў з вопыту алтайскіх калгаснікаў. Прыехаўшы дамоў, ён убаўваў, што жыццё будаваць трэба па-новаму, на калгаснай аснове. Загартаваны ў баях, Сурмак з'яўляецца прыкладам для сялянства і ў справе арганізацыі калгаса.

На сходзе ў Забалоцці сяляне добра разабраліся, каго трэба прыняць у калгас, а каго не. Прымалі перш за ўсё беднату. Старшынёй абралі былога франтавіка Васіля Сурмака, а ў праўленне вылучылі лепшых, гаспадарлівых людзей сваёй вёскі, такіх як Ячны, Шарэйка, Камлюк, Каляда, Чыгунок.

Рупныя гаспадары з ахвотай узяліся за справу. Яны зааралі вузкія аднаасобніцкія палоскі, каб для апрацоўкі зямлі выкарыстаць машыны. Сталі вучыцца ў старэйшых калгасаў наладжванню калектыўнай гаспадаркі. Шмат увагі аддае аўтар прымяненню машынай сілы. Маляўніча апісвае ён работу на трактары.

Пісьменнік цёпла адлюстраванне ролю савецкай вясковай жанчыны ў калгасным будаўніцтве. Вось клапатлівая маці Васіля і Міколы Сурмакоў. Яна шмат гора зазнала, але матчынай пяшчоты не згубіла. Жыццё для яе—гэта і ласка да дзяцей, і нястомная праца, і клопаты аб хатніх справах. Гэты традыцыйны вобраз у нашай літаратуры выглядае ў апавесці жывым дзякуючы своеасаблівасці выяўлення. Запамінаецца і вобраз настаўніцы Лены. Яна жыве справай калгаса не толькі таму, што тут вырасла, але і таму, што не аддзяляе грамадскіх абавязкаў ад сваёй непасрэднай працы. Лірычныя сцэны паміж Ленай і Васілём надаюць кнізе прывабнасць і своеасаблівае аптымістычнае адценне. З вясковай моладзі таксама ўдала выпісаны вобраз Волечкі Ячнай—вясёлай сакатухі, якая любіць вячоркі і танцы.

Запамінаецца Валя—жонка інваліда Міхася. Гэта цэльны драматычны вобраз. Міхась не адразу зразумеў значэнне калгаса, жыў неяк на водшыбе ад вёскі, не вельмі ахвотна хацеў уступаць у калгас. Валі-ж, наадварот,—вельмі хацелася працаваць разам з усімі. На гэтай глебе ў сям'і ўзнікаюць сур'ёзныя спрэчкі. Але гэта не спалохала працавітую жанчыну, і яна з мужам уступіла ў калгас.

Ідучы за падзеямі жыцця, аўтар не прамінуў паказаць і адмоўны вобраз. Аднаасобніцу Тацяну, празваную ў вёсцы за плёткі Тарадрай, ва-

Янка Брыль

рожыя сілы выкарыстоўваюць для прапаганды розных забабонаў, накіраваных супроць калектывізацыі. І толькі ў канцы яна зразумела сваю адарванасць ад народа.

Пісьменнік паказаў, як калгаснікі змагаліся з варожымі сіламі. Совецкі суд разлічыўся з ворагамі па заслугах. Такім чынам відавочна, што канфлікт у аповесці будзе на барацьбе перадавой часткі калгаснікаў з адсталымі, варожымі сіламі, якія імкнуцца адстаяць прынцыпы капіталізма ў вёсцы, але ім гэта не ўдаецца.

Прыслухоўваючыся да жыцця, аўтар імкнецца адлюстраваць і тэму дружбы славянскіх народаў — рускага, беларускага, польскага. Цікава і змястоўна апісваецца прыезд у Совецкі Саюз польскіх сялян, каб павучыцца весці сваю сельскую гаспадарку, будаваць народна-дэмакратычную рэспубліку.

Янка Брыль добра ведае сялянскі быт. У яго герояў своеасаблівая мова, багатая заходнебеларускімі дыялектызмамі. На жаль, апавяданне вядзецца ад першай асобы твору, што пазбаўляе аўтара магчымасцей для больш цікавых адступленняў. Кніга занадта перагружана дыялагамі.

Аповесць «У Забалоцці днее» Я. Брыля, якая зрабілася папулярнай не толькі ў рэспубліцы, але і за межамі яе дзякуючы таму, што яна перакладзена на рускую мову і выдадзена ў Маскве, мае пазнавальнае значэнне, таму што яна шырока знаёміць чытача з новым калгасным жыццём у заходніх абласцях рэспублікі, сцвярджаючы сілы сацыялістычнага ладу.

А. ЕСАКОЎ

ПАРАДЫ БАЦЬКАМ

ВЫХАВАННЕ Ў ПРАЦЫ

А. С. МАКАРЭНКА

(Урывак з лекцыі аб выхаванні дзяцей)

ПРАВИЛЬНОЕ советское воспитание немыслимо себе уявлять как воспитание непродуктивное. Работа заусёды была основой для человеческого бытия, для створения счастья человеческого бытия и культуры. У нашей стране работа перестала быть предметом эксплуатации, она стала делом справедливости, славы, доблести и героизма. Наша держава есть держава трудовых, у нашей Конституции написано: «Хто не работает, тот не есть».

Таму і ў выхавальнай рабоце работа павінна быць адным з самых асноўных элементаў.

Паспрабуем падрабязней прааналізаваць сэнс і значэнне працоўнага выхавання ў сям'і.

Першае, аб чым у асаблівасці павінны памятаць бацькі, гэта наступнае. Ваша дзіця будзе членам працоўнага грамадства, значыць, яго значэнне ў гэтым грамадстве, каштоўнасць яго як грамадзяніна будуць залежаць выключна ад таго, наколькі яно здольна будзе прымаць удзел у грамадскай працы, наколькі яно да гэтай працы будзе падрыхтавана. Але ад гэтага будзе залежаць і яго добрабыт, матэрыяльны ўзровень яго жыцця, бо ў нашай Канстытуцыі таксама сказана: «Ад кожнага па здольнасцях, кожнаму па працы». Мы добра ведаем, што ад прыроды ўсе людзі валодаюць прыблізна аднолькавымі працоўнымі данымі, але ў жыцці адны людзі ўмеюць працаваць лепш, другія горш, адны здольны толькі да самай прастай працы, другія — да працы больш складанай і, значыць, больш каштоўнай. Гэтыя розныя працоўныя якасці не даюцца чалавеку ад прыроды, яны выходзяць у ім на працягу яго жыцця і, асабліва, у маладосці.

Значыць, працоўная падрыхтоўка, выхаванне працоўнай якасці чалавека — гэта падрыхтоўка і выхаванне не толькі будучага добрага або дрэннага грамадзяніна, але і выхаванне яго будучага жыццёвага ўзроўню, яго добрабыту.

Другое: працаваць можна з патрэбы, з жыццёвай неабходнасці. У чалавечай гісторыі ў большасці выпадкаў праца заўсёды мела такі характар прымусявага цяжкага дзеяння, неабходнага для таго, каб не памерці з голаду. Але ўжо і ў стары час людзі стараліся быць не толькі рабочай сілай, але і творчай сілай. Толькі ім не заўсёды ўдавалася дасягнуць гэтага ва ўмовах класавай няроўнасці і эксплуатацыі. У савецкай краіне кожная праца павінна быць творчай працай, бо яна цалкам ідзе на стварэнне грамадскага багацця і культуры краіны працоўных. Навучыць творчай працы — асабліва задача выхавальца.

Творчая праца магчыма толькі тады, калі чалавек адносіцца да працы з любоўю, калі ён свядома бачыць у ёй радасць, разумее карысць і неабходнасць працы, калі праца робіцца для яго асноўнай формай праяўлення асобы і таленту. Такія адносіны да працы магчымы толькі тады, калі ўтварылася глыбокая прывычка да працоўнага намагання, калі ніякая работа не здаецца непрыемнай, калі ў ёй ёсць які-небудзь сэнс.

Творчая праца зусім немыслима ў тых людзей, якія да работы падыходзяць са страхам, якія баяцца адчуць намаганне, баяцца, так сказаць, працоўнага поту, якія на кожным кроку толькі і робяць, што думаюць, як-бы хутчэй адчапіцца ад работы і пачаць што-небудзь іншае. Гэта іншае здаецца ім сімпатычным да таго часу, пакуль яны за яго не ўзяліся.

Трэцяе: у працоўным намаганні выходзяць не толькі рабочая падрыхтоўка чалавека, але і падрыхтоўка таварыша, г. зн. выходзяць правільныя адносіны да іншых людзей, — гэта ўжо будзе маральная падрыхтоўка. Чалавек, які стараецца на кожным кроку ад работы ўвільнуць, які спакойна глядзіць, як іншыя працуюць, карыстаецца плодамі іх працы, такі чалавек — самы амаральны чалавек у савецкім грамадстве. І наадварот, сумеснае працоўнае намаганне, работа ў калектыве, працоўная дапамога людзей і пастаянная іх узаемная працоўная залежнасць толькі і могуць стварыць правільныя адносіны чалавека адзін да другога. Гэтыя правільныя адносіны заключаюцца не толькі ў тым, што кожны чалавек аддае свае сілы грамадству, але і ў тым, што ён і ад іншых патрабуе таго-ж, што ён не хоча побач з сабой пераносіць жыццё дармаеда. Толькі ўдзел у калектывнай працы дазваляе чалавеку выпрацаваць правільныя, маральныя адносіны да іншых людзей — кроўную любоў і дружбу ў адносінах да ўсякага, хто працуе, абурэнне і асуджэнне ў адносінах да гультая, да чалавека, які ўхіляецца ад працы.

Чацвёртае: няправільна думаць, што ў працоўным выхаванні развіваюцца толькі мускулы або знешнія якасці — зрок, дотык, развіваюцца пальцы і г. д. Фізічнае развіццё ў працы, вядома, таксама мае вялікае значэнне, з'яўляючыся важным і зусім неабходным элементам фізічнай культуры. Але галоўная карысць працы сказваецца ў псіхічным, духоўным развіцці чалавека. Гэта духоўнае развіццё, што нараджаецца гарманічнай працай, і павінна скласці тую асаблівасць чалавека, якая адрознівае грамадзяніна бяскласавога грамадства ад грамадзяніна класавога грамадства.

Пятае: неабходна ўказаць яшчэ на адну акалічнасць, якой у нас надаюць, на жаль, невялікае значэнне. Праца мае не толькі значэнне грамадска-вытворчае, але мае вялікае значэнне і ў асабістым жыцці. Мы добра ведаем, наколькі весялей і шчаслівей жывуць людзі, якія многае ўмеюць рабіць, у якіх усё ўдаецца і спорыцца, якія не разгубяцца ні пры якіх абставінах, якія ўмеюць валодаць рэчамі і камандаваць імі. І наадварот, заўсёды выклікаюць нашу жаласць тыя людзі, якія перад кожным глупствам становяцца ў тупік, якія не ўмеюць абслугоўваць самі сябе, а заўсёды маюць патрэбу то ў няньках, то ў сяброўскай паслуге, то ў дапамозе, а калі ім ніхто не дапаможа, жывуць у нязручнай абстаноўцы, нехайна, брудна, разгублена.

Бацькі павінны добра падумаць над кожнай з указаных акалічнасцей. У сваім жыцці і ў жыцці сваіх знаёмых яны на кожным кроку ўбачаць пацверджанне важнейшага значэння працоўнага выхавання. І ў рабоце па выхаванні сваіх дзяцей бацькі ніколі не павінны забываць аб працоўным прынцыпе.

Вядома, у межах сям'і цяжка даць дзіцяці такое працоўнае выхаванне, якое звычайна называецца кваліфікацыяй. Для ўтварэння добрай спецыяльнай кваліфікацыі сям'я не прыстасавана; кваліфікацыю хлопчык або дзяўчынка атрымаюць у якой-небудзь грамадскай арганізацыі: у школе, на заводзе, ва ўстанове, на курсах. Сям'я ні ў якім выпадку не павінна ганяцца за кваліфікацыяй у той ці іншай спецыяльнасці. Гэта ў стары час бывала звычайна так, што калі бацька шавец, то ён і сына вучыў свайму рамяству; калі ён сталяр, то і сын «прывучаўся» да сталярнай справы. А дзяўчынка, як вядома, заўсёды атрымлівалі кваліфікацыю хатняй гаспадыні, на большае яны і не разлічвалі. У савецкі час аб кваліфікацыі будучых грамадзян клапаціцца дзяржава, якая мае ў сваім распараджэнні шмат магутных і добра абсталяваных інстытутаў.

Але бацькі зусім не павінны думаць, што сямейнае выхаванне не мае ніякіх адносін да атрымання кваліфікацыі. Іменна сямейная працоўная падрыхтоўка мае самае важнае значэнне для будучай кваліфікацыі чалавека. Тое дзіця, якое атрымала ў сям'і правільнае працоўнае выхаванне, у далейшым з вялікім поспехам будзе праходзіць і сваю спецыяльную падрыхтоўку. А тыя дзеці, якія не набылі ў сям'і ніякага працоўнага вопыту, тыя і кваліфікацыі не могуць атрымаць добрай, іх пасцігаюць розныя няўдачы, яны выходзяць дрэннымі работнікамі, не гледзячы на ўсе намаганні дзяржаўных устаноў.

Акурат гэтак сама бацькі не павінны думаць, што пад працай мы разумеем толькі фізічную працу, мускульную работу. З развіццём машынай вытворчасці фізічная праца паступова траціць сваё былое значэнне ў чалавечым грамадскім жыцці. Савецкая дзяржава стараецца зусім знішчыць цяжкую фізічную працу. Мы ўжо бачым, што на пабудовах дамоў цэгла падаецца машынамі, насілікі маюць усё меншае і меншае значэнне ў нашым будаўніцтве...

Таму мы не павінны думаць, што ў савецкім выхаванні ёсць якая-небудзь істотная розніца паміж працай фізічнай і працай разумовай. У той і ў іншай працы важным бокам з'яўляецца перш за ўсё арганізацыя працоўнага намагання, яго сапраўдны чалавечы бок...

У працоўным выхаванні важным з'яўляецца наступны бок метада. Перад дзіцём павінна быць пастаўлена некаторая задача, якую ён можа вырашыць, прымяняючы той ці іншы працоўны сродак. Гэта задача не абавязкова павінна стаяць на кароткі адрэзак часу, на адзін або на два дні. Яна можа мець працяглы характар, нават працягвацца месяцамі і гадамі. Важна тое, што дзіцяці павінна быць прадастаўлена некаторая свабода ў выбары сродкаў, і яно павінна несці некаторую адказнасць за выкананне работы і за яе якасць. Менш будзе карысці, калі вы скажаце дзіцяці:

— Вось табе венік, падмяці гэты пакой, зрабі гэта так або так.

Лепш будзе, калі вы на доўгі час даручыце дзіцяці падтрыманне чыстаты ў пэўным пакоі, а як яно будзе гэта рабіць—прадастаўце рашаць і адказваць за рашэнне яму самому. У першым выпадку вы паставілі перад дзіцём толькі мускульную задачу, у другім выпадку вы паставілі перад ім задачу арганізацыйную; апошняя значна вышэй і карысней. Значыць, чым складаней і самастойней будзе працоўная задача, тым лепш яна будзе ў педагагічных адносінах. Многія бацькі не ўлічваюць гэтай акалічнасці. Яны даручаюць дзецям зрабіць тую ці іншую справу, але раскідаюцца ў вельмі дробных працоўных задачах. Яны пасылаюць хлопчыка або дзяўчынку ў магазін купіць які-небудзь прадмет, а значна лепш будзе, калі яны ўскладуць на яго пастаянныя пэўныя клопаты, напрыклад, заў-

сёды клапаціцца аб тым, каб у сям'і было мыла або зубны парашок.

Працоўны ўдзел дзяцей у жыцці сям'і павінен пачынацца вельмі рана. Пачынацца ён павінен у гульні. Дзіцяці павінна быць указана, што яно адказвае за цэласць цацак, за чыстату і парадак у тым месцы, дзе стаяць цацкі і дзе яно гуляе. І гэтую работу трэба паставіць перад ім у самых агульных рысах: павінна быць чыста, не павінна быць накідана, наліта, на цацках не павінна быць пылу. Вядома, некаторыя прыёмы прыбірання можна яму і паказаць, але наогул добра, калі яно само здагадаецца, што для выцірання пылу трэба мець чыстую анучу, калі гэтую анучу яно само выпрасіць у маці, калі яно да гэтай анучы прад'явіць пэўныя санітарныя патрабаванні, калі яно патрабуе лепшую анучу і г. д. Акурат гэтак сама і папраўка зламаных цацак павінна быць прадастаўлена яму самому ў той меры, у якой гэта яму пад сілу, зразумела, з прадастаўленнем у яго распараджэнне пэўных матэрыялаў.

З узростам працоўныя даручэнні павінны быць ускладнены і аддзелены ад гульні. Мы пералічым некалькі відаў дзіцячай работы, разлічваючы, што кожная сям'я ў залежнасці ад умоў свайго жыцця і ўзросту дзяцей зможа выправіць і дапоўніць гэты спіс.

1. Паліваць кветкі ў пакоі або ва ўсёй кватэры.
 2. Выціраць пыл на падаконніках.
 3. Накрываць на стол перад абедам.
 4. Сачыць за салонкамі, гарчычніцамі.
 5. Сачыць за пісьмовым сталом бацькі.
 6. Адказваць за кніжную паліцу або за кніжную шафу і трымаць іх у парадку.
 7. Атрымліваць газеты і складаць іх у пэўным месцы, аддзяляючы новыя ад прачытаных.
 8. Карміць кацянё або шчанка.
 9. Трымаць у парадку ўмывальнік, купляць мыла, зубны парашок, брытвенныя нажы для бацькі.
 10. Рабіць поўнае прыбіранне ў асобным пакоі або асобнай частцы пакоя.
 11. Прышываць на сваім плаці гузікі, якія адарваліся, мець заўсёды ў поўным парадку прыстасаванні для гэтага.
 12. Адказваць за парадак у буфетнай шафе.
 13. Чысціць плацце сваё або малодшага брата або аднаго з бацькоў.
 14. Клапаціцца аб упрыгожанні пакоя партрэтамі, адкрыткамі, рэпрадукцыямі.
 15. Калі ў сям'і ёсць гарод або кветнік, адказваць за пэўны яго ўчастак як у плане пасеву, так і догляду за ім і збору плодў.
 16. Клапаціцца аб тым, каб у кватэры былі кветкі, для гэтага часам паехаць і за горад (гэта для больш старэйшага ўзросту).
 17. Калі ў кватэры ёсць тэлефон, першаму падыходзіць на званок, весці хатні тэлефонны даведнік.
 18. Весці даведнік трамвайных маршрутаў з улікам тых месц, куды членам сям'і прыходзіцца найбольш часта ездзіць.
 19. У больш старэйшым узросце самастойна планіраваць і абслугоўваць наведванне сям'ёй тэатраў і кіно, даведвацца аб праграме, даставаць білеты, захоўваць іх і г. д.
 20. Весці ў поўным парадку хатнюю аптэку і адказваць за своечасовае яе папаўненне.
 21. Сачыць за тым, каб у кватэры не паяўляліся паразіты: клопы, блохі і г. д., прымаць энергічныя меры да іх знішчэння.
 22. Дапамагаць маці або сястры ў пэўных гаспадарчых функцыях.
- Кожная сям'я знойдзе ў сябе вельмі многа падобных работ, больш ці менш цікавых і пасільных. Вядома, нельга дзіця загружаць празмернай колькасцю работы, але ў кожным разе неабходна, каб не кідалася ў вочы розніца ў працоўнай нагрузцы бацькоў і ў працоўных нагрузках дзяцей. Калі бацьку або маці прыходзіцца вельмі цяжка ў хатняй гаспадарцы, дзеці павінны прыцягвацца да дапамогі ім. Бывае і іначэй: калі ў сям'і ёсць хатняя работніца, дзеці скрозь і ўсюды прывыкаюць спадзявацца на яе працу ў такіх выпадках, калі яны і самі маглі-б сябе абслужыць. Бацькі павінны добра правесці гэтую галіну і дабіцца такога становішча, каб па магчымасці хатняя работніца не рабіла такіх работ, якія могуць і павінны зрабіць дзеці.
- Трэба пры гэтым заўсёды памятаць: калі дзеці вучацца ў школе, апошняя даволі моцна нагружае іх хатняй работай. Зразумела, гэтая работа павінна лічыцца самай галоўнай і першачарговай. Дзеці павінны добра разумець, што ў школь-

най рабоце яны выконваюць функцыю не толькі асабістую, але і грамадскую, што за поспех школьнай работы адказваюць яны не толькі перад бацькамі, але і перад дзяржавай. З другога боку, няправільна, калі толькі школьная работа карыстаецца павагай, а ўсе астатнія працоўныя задачы адкідаюцца. Такое адасабленне школьнай работы вельмі небяспечна, таму што выклікае ў дзяцей поўную пагарду да жыцця і работы свайго сямейнага калектыва. У сям'і павінна заўсёды адчувацца атмасфера калектывізма, як мага часцей праяўляцца дапамога адных членаў сям'і ў адносінах да іншых.

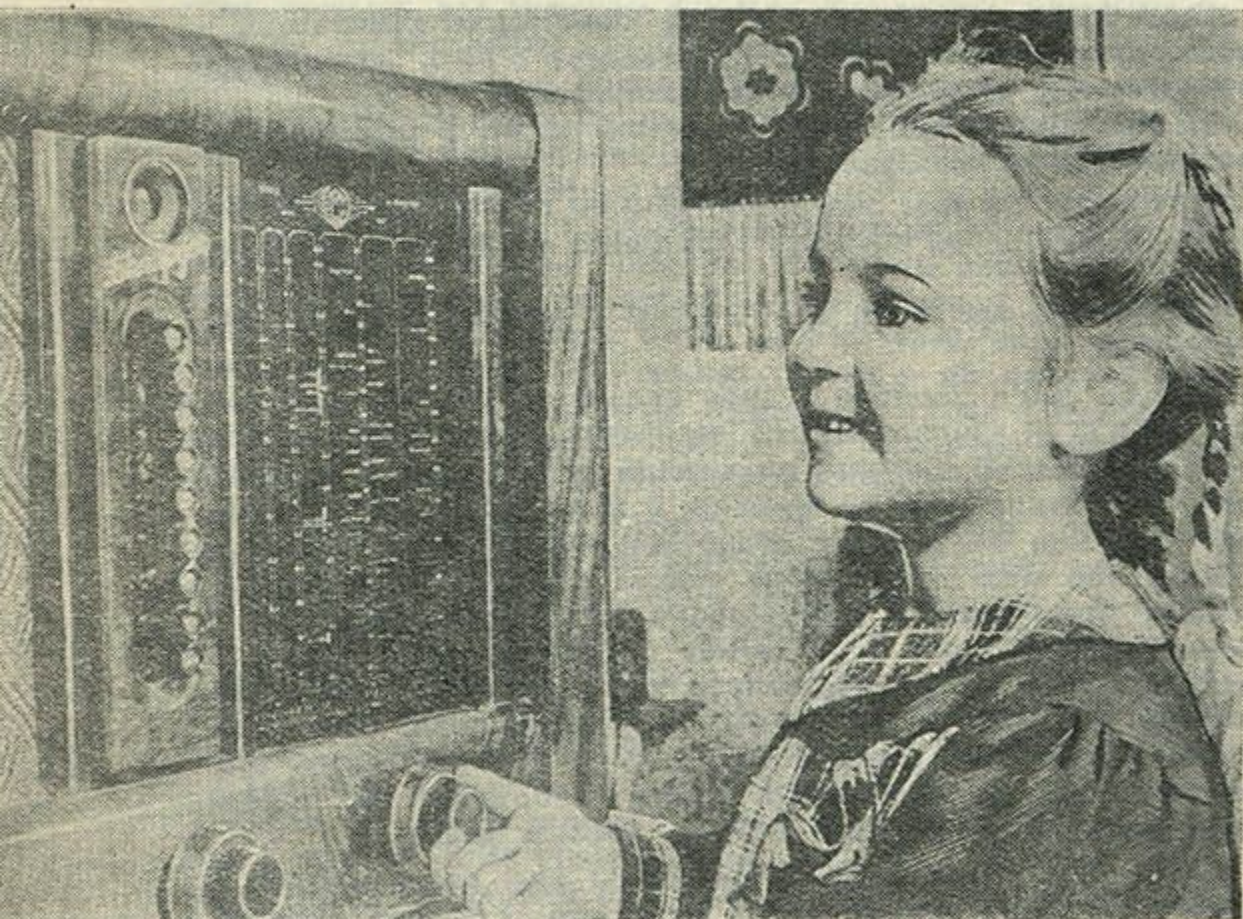
Паўстае пытанне, якімі мерамі можна і павінна выклікаць у дзіцяці тое ці іншае працоўнае намаганне. Меры гэтыя могуць быць самыя рознастайныя. У раннім маленстве, вядома, многае дзіцяці трэба і падказаць і паказаць, але наогул неабходна лічыць ідэальнай формай, калі дзіця само заўважае неабходнасць той ці іншай работы, бачыць, што маці або бацьку няма калі яе зрабіць, калі яно па ўласнай ініцыятыве прыходзіць на дапамогу свайму сямейнаму калектыву. Выхаваць такую гатоўнасць да працы, такую ўважлівасць да патрэб свайго калектыва — значыць выхаваць сапраўднага савецкага грамадзяніна.

Вельмі часта бывае, што дзіця па сваёй нявобачнасці, па слабасці арыентацыі не можа самастойна заўважыць патрэбнасці ў той ці іншай рабоце. Бацькі павінны ў такіх выпадках асцярожна падказаць, дапамагчы дзіцяці высветліць свае адносіны да гэтай задачы і прыняць удзел у яе вырашэнні. Гэта часта лепш за ўсё рабіць, выклікаючы простую тэхнічную цікавасць да работы, але і злоўжываць гэтым спосабам нельга. Дзіця павінна ўмець выконваць і такія работы, якія не выклікаюць у яго асаблівай цікавасці, якія здаюцца ў першы момант работамі сумнымі. Наогул яно павінна выходзіць так, каб рашаючым момантам у працоўным намаганні была не яго займальнасць, а яго карысць, яго неабходнасць. Бацькі павінны выходзіць у дзіцяці здольнасць цяжкі і без хныкання выконваць работы непрыемныя. Потым, па меры развіцця дзіцяці, нават самая непрыемная работа будзе прыносіць яму радасць, калі грамадская каштоўнасць работы будзе для яго відавочна.

У тым выпадку, калі неабходнасць або цікавасць недастатковы, каб выклікаць у дзіцяці жаданне папрацаваць, можна прымяніць спосаб просьбы. Просьба тым адрозніваецца ад іншых відаў абыходжання, што яна прадастаўляе дзіцяці поўную свабоду выбару. Просьба і павінна быць такая. Яе так трэба сказаць, каб дзіцяці здавалася, што яно выконвае просьбу па ўласнаму добраву жаданню, не пабуджаемае да гэтага ніякімі прымусамі. Трэба гаварыць:

— У мяне да цябе просьба. Хоць гэта і цяжка, і ў цябе ўсякія іншыя справы...

Просьба — самы лепшы і мяккі спосаб абыходжання, але і злоўжываць просьбай не трэба. Форму просьбы лепш за ўсё ўжываць у тых выпадках, калі вы добра ведаеце, што дзіця з задавальненнем просьбу вашу выканае.

Калі ўжо ў вас ёсць якое-небудзь сумненне ў гэтым, прымяняйце форму звычайнага даручэння, спакойнага, дзелавога. Калі з самага малага ўзросту вашага дзіцяці вы будзеце правільна чаргаваць просьбу і даручэнне і, асабліва, калі вы будзеце ўзбуджаць асабістую ініцыятыву дзіцяці, будзеце вучыць яго бачыць неабходнасць работы самому і па ўласнаму пачыну выконваць яе, у вашым даручэнні не будзе ўжо ніякіх прарываў. Толькі калі вы запусцілі справу выхавання, вам прыдзецца часам прыбегнуць да прымусу.

Прымус можа быць розны — ад простага паўтарэння даручэння да паўтарэння рэзкага і патрабавальнага. У кожным разе ніколі не трэба прыбегнуць да фізічнага прымусу, таму што ён менш за ўсё прыносіць карысці і выклікае ў дзіцяці агіду да працоўнай задачы.

Больш за ўсё затrudняе бацькоў пытанне, як трэба абыходзіцца з так званымі лянотымі дзецьмі. Трэба пры гэтым сказаць, што лянота, г. зн. агіда да працоўнага намагання, толькі ў вельмі рэдкіх выпадках тлумачыцца дрэнным станам здароўя, фізічнай слабасцю, вяласцю духу. У гэтым выпадку, вядома, лепш за ўсё звярнуцца да ўрача. Большай жа часткай лянота ў дзіцяці развіваецца дзякуючы няправільнаму выхаванню, калі з самага малага ўзросту бацькі не выходзіць у дзіцяці энэргіі, не прывучаюць яго пераадоўваць перашкоды, не ўзбуджаюць у яго цікавасці да сямейнай гаспадаркі, не выходзіць у яго прывычкі да працы і прывычкі да тых прыемнасцей, якія праца заўсёды дастаўляе.

Спосаб барацьбы з лянотай адзіны: паступовае ўцягванне дзіцяці ў галіну працы, павольнае ўзбуджэнне ў яго працоўнай цікавасці.

Але змагаючыся з лянотай, трэба змагацца і з іншым недахопам. Ёсць дзеці, якія ахвотна выконваюць любую работу, але робяць яе без захаплення, без цікавасці, без думкі, без радасці. Яны працуюць толькі таму, што хочуць пазбегнуць непрыемнасцей, каб пазбегнуць папрокаў і г. д. Такая работа часта вельмі напамінае намаганні рабочага каня. Такія работнікі могуць зусім страціць кантроль над сваёй працай, прывучаюцца адносіцца да яе некрытычна. З іх вырастаюць людзі, якія вельмі лёгка паддаюцца эксплуатацыі, якія заўсёды, усё жыццё толькі і ведаюць, што ўсіх абслугоўваюць, усім дапамагаюць, нават тым, якія самі нічога не робяць. У савецкай дзяржаве нельга выходзіць такую конскую пакорнасць, бо ў гэтых людзей няма маральнага патрабавання ні да сваёй работы, ні да работы іншых людзей.

Праўда, у нашай дзяржаве немагчыма эксплуатацыя чалавека чалавекам на вытворчасці, але ёсць яшчэ вельмі шмат ахвотнікаў, якія могуць карыстацца чужой працай у хатняй абстаноўцы, у быту, у сям'і.

Выхаванне нашых дзяцей павінна адбывацца такім чынам, каб у нашым грамадстве не было гатовых аб'ектаў для эксплуатацыі, каб ніякія эксплуатаатарскія апетыты ў нас не маглі развівацца нават у хатняй абстаноўцы.

Таму бацькі ў асабліва павінны ўважліва сачыць, каб старэйшыя браты не карысталіся працай малодшых інакш, як у парадку ўзаемнай дапамогі, каб у сям'і не было ніякай працоўнай няроўнасці.

Нам застаецца сказаць некалькі слоў аб якасці працы. Якасць працы павінна мець самае рашаючае значэнне: высокай якасці трэба патрабаваць заўсёды, патрабаваць сур'ёзна. Вядома, дзіця яшчэ нявобачнае, часта яно фізічна нездольна выканаць работу ва ўсіх адносінах ідэальна. Ад яго і трэба патрабаваць такой якасці, якая для яго зусім пасільна, якая даступна і яго сілам і яго разуменню.

Не трэба пры гэтым ганьбаваць дзіця за дрэнную работу, сароміць яго, папракаць. Трэба проста і спакойна сказаць, што работа зроблена незадавальняюча, што яна павінна быць перароблена, або выпраўлена, або зроблена нанова...

Мы рашуча не рэкамендуем прымяняць у галіне працы якія-небудзь заахвочванні або пакаранні. Працоўная задача і яе вырашэнне павінны самі па сабе дастаўляць дзіцяці такое задавальненне, каб яно адчувала радасць. Прызнанне яго работы добрай работай павінна быць лепшай ўзнагародай за яго працу. Такой-жа ўзнагародай будзе для яго ваша ўхвала яго вынаходлівасці, яго знаходчывасці, яго спосабаў работы. Але нават і такімі слоўнымі ўхвалямі ніколі не трэба злоўжываць, у асабліва не трэба хваліць дзіця за зробленую работу ў прысутнасці знаёмых вашых і прыяцеляў.

Тым больш не трэба дзіця караць за дрэнную работу або за работу не зробленую. Самае важнае ў гэтым выпадку — дабіцца таго, каб работа была ўсё-такі выканана.

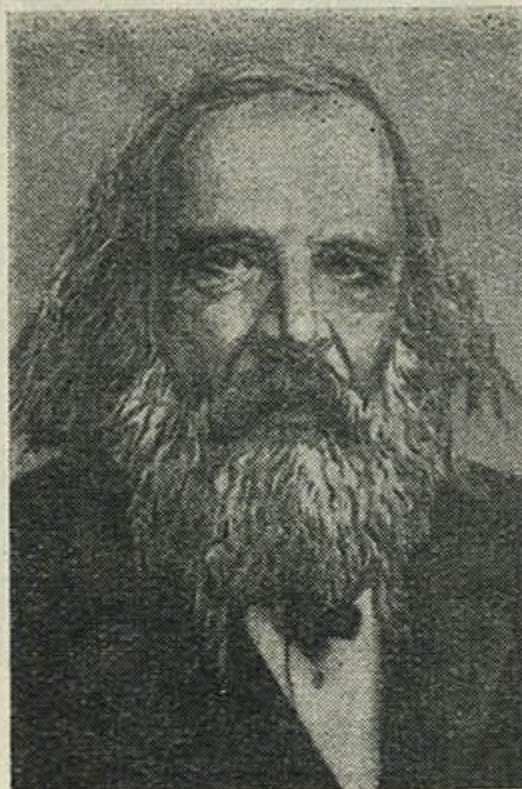
2 лютага савецкая грамадскасць адзначала 45-годдзе з дня смерці найвялікшага рускага вучонага Дзмітрыя Іванавіча Мендэлеева.

Дзмітрый Іванавіч Мендэлееў нарадзіўся 8 лютага 1834 года ў Сібіры, у горадзе Табольску, у сям'і дырэктара мясцовай гімназіі. Ён быў чатырнаццатым і самым малодшым дзіцем.

У 1855 годзе Д. І. Мендэлееў скончыў Пецярбургскі галоўны педагагічны інстытут з залатым медалем. З гэтага часу ён займаецца педагагічнай і навуковай дзейнасцю. З 1866 года ён быў зацверджан ардынарным прафесарам Пецярбургскага ўніверсітэта. Д. І. Мендэлееў быў гарачым прыхільнікам жаночай адукацыі. Ён выкладаў у Владзімірскіх жаночых курсах, прымаў вялікі ўдзел у арганізацыі вядомых Бестужаўскіх жаночых курсаў. З 1893 года Мендэлееў быў прызначан кіраўніком Палаты мер і вагі і на гэтым пасту заставаўся да канца жыцця.

Навуковая дзейнасць Д. І. Мендэлеева была велізарна і шматгранна. Яго работы ахопліваюць розныя галіны прыродазнаўства — хімію, фізіку, крышталаграфію, метэаралогію, паветраплаванне, нафту, бяздымныя порох і шмат іншых.

Але галоўнай справай жыцця Дзмітрыя Іванавіча Мендэлеева, якая навак і абясмерціла яго імя, было стварэнне перыядычнай сістэмы хімічных элементаў. Перыядычны закон адкрыў новыя шляхі развіцця хіміі. Была атрымана магчымасць не толькі прадказваць новыя элементы, але і загадзя ўказваць уласцівасці яшчэ не вядомых элементаў і іх злучэнняў. Энгельс назваў адкрыццё Мендэлеева «навуковым по-

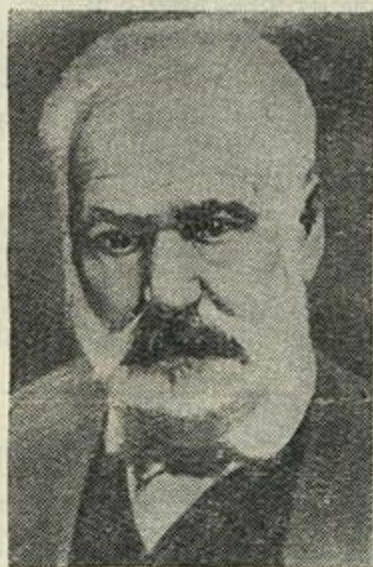

Дзмітрый Іванавіч Мендэлееў быў гарачым патрыётам сваёй Радзімы. Ён цалкам аддаў сябе на служэнне свайму народу. Яму належалі прарочыя словы: «Там уперадзе... трыумф рускага генія на шляху прамысловага прагрэса, а разам з тым багацце і новая магутнасць нашага рускага народа».

дзвігам сусветна-гістарычнага значэння».

Геніяльны вучоны Д. І. Мендэлееў быў рэвалюцыянерам у навуцы. Усё сваё жыццё ён імкнуўся спалучаць навуковыя адкрыцці з практыкай. Дзесяткі яго работ прысвечаны развіццю эканомікі, прамысловасці і сельскай гаспадаркі Расіі. Мендэлееў першы прапанаваў грандыёзную ідэю падземнай газіфікацыі вугалю, якую пазней горада падтрымаў В. І. Ленін. Ён першы пачаў працаваць над праблемай стратасферы. Д. І. Мендэлеевым пастаўлена праблема Кузнечкага басейна і развіццё металургіі на Усходзе.

ВІКТОР ГЮГО

26 лютага бягучага года спаўняецца 150 год з дня нараджэння вялікага французскага пісьменніка Віктара Гюго. Гюго прайшоў вельмі складаны шлях развіцця. Яго творчасць, сфарміраваўшыся пад уплывам ідэй буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, не была паслядоўна рэвалюцыйнай да канца, але яна заўсёды была палымія гуманістычнай і сапраўды прагрэсіўнай, заўсёды звязанай з жыццём і сучаснасцю.

Віктор Гюго ўвайшоў у літаратуру як адзін з зачынальнікаў і асновапаложнікаў рамантызму, які з'явіўся зброяй барацьбы з рэакцыяй у грамад-

скім жыцці і літаратуры. Ён выступіў з патрабаваннем свабоды для мастацтва, якое павінна адлюстроўваць не інтарэсы прывілеяваных класаў, а жыццё народа. Няма «нізкіх» сюжэтаў, і ў «агідным» можа быць сапраўды ўзвышанае і прыгожае, — сцвярджаў Гюго, стоячы за гістарычную і жыццёвую праўду ў мастацтве, за шырокі ахоп мастаком рэчаіснасці. Таксама палымія адстойваў ён і ўзбагачэнне паэтычнага слоўніка за кошт разгаворнай народнай мовы: «Няма слоў-патрыцыяў і няма плебеяў-слоў, усе словы роўныя, свабодныя, радасныя».

Віктор Гюго даў бліскучыя ўзоры лірыкі, драмы і гістарычнага рамана.

Найбольш цікавымі драмамі В. Гюго з'яўляюцца: «Эрнані», «Марыён дэ Лорм», «Руі Блаз» і «Кароль весяліцца». Героі гэтых драм — людзі, адвергнутыя так званым «грамадствам». Яны смела выкрываюць ілжывую мараль арыстакратычнай і буржуазнай верхавінкі, адстойваюць інтарэсы народа, з'яўляючыся рупарам прагрэсіўных ідэй аўтара.

Лепшымі творами В. Гюго з'яўляюцца яго раманы: «Сабор Парыжскай богамацеры», «Адвержаныя», «Працаўнікі мора», «Чалавек, які смяецца» і «93 год».

Ва ўсіх гэтых раманах чырвонай ніццю праходзіць вера пісьменніка ў маральныя і творчыя сілы народа, на абарону інтарэсаў якога і накіроўвае ён сваё піра. Галоўныя героі раманаў Гюго — беднякі, адвержаныя і ганімыя эксплуата-

тарскім грамадствам і яго законамі. Гэта вулічная танцаўшчыца цыганка Эсмеральда, якую несправядліва прыгаварваюць да пакарання смерцю і смерці якой не можа перажыць гора і аддана кахаючы яе знешне ўродлівы, але высокародны і вялікадушны Квазімода; гэта асуджаны на катаргу бядняк Жан Вальжан, усё злачынства якога заключаецца ў тым, што з-за голаду ён рашыў украсці кавалак хлеба; гэта работніца Фанціна, якую чорствасць і бессардэчнасць акружаючых яе людзей даводзіць да прастытуцыі; гэта бедны рыбак Жаліят, які смела і без баязні прапаведуе ўсеагульную роўнасць; гэта ўкрадзены і пакалечаны хлопчык — арыстакрат Гуінплен, «Чалавек, які смяецца». Ужо дарослым ён вяртаецца ў сваё асяроддзе, становіцца лордам і пэрам. Але пакуты і блуканне, перажытыя ім у дзяцінстве і юнацтве, не забываюцца ім: з трыбуны палаты лордаў ён смела і палымія адстойвае правы прыгнечанага народа.

Глыбока хвалявала Гюго тэма дзіцячай беспрытульнасці і эксплуатацыі дзіцячай працы. Незабыўны партрэты дзяўчычкі Казеты, якую жорстка і бязлітасна эксплуатае сямейства Тэнарад'е, прымушаючы выконваць цяжкую і непасільную работу, і парыжскага беспрытульніка Гаўроша. Казета і Гаўрош як-бы перарастаюць у сімвалы французскага народа: і калі Казета ўвасабляе яго цярдлівасць і вынослівасць, то Гаўрош — увасабленне народнага аптымізму, жыццерадаснасці, велікадушна і свабодалюб'я. Ён смелы і бясстрашны, ён ненавідзіць уціск і гвалт і нават смерць на барыкадзе ён сустракае з вясёлай насмешлівай песняй.

«Я — сын свайго века, — пісаў В. Гюго. — Глыбокай нянавісцю ненавіджу я ўціск. І калі я пачую, што ў якім-небудзь кутку свету пад уладай жорсткага ўласціцеля, змучаны народ крычыць і кліча на дапамогу... о, я праклінаю гэтых уласціцеляў, коні якіх купаюцца ў крыві. Я адчуваю, што паэт павінен быць іх суддзёй, я адчуваю, што абураная муза можа прыгвадзіць іх да іх тронаў, як да ганебнага слупа, і заклімаць іх чало вершам, які дойдзе да патомства!»

В. Гюго дарагі нам сваёй нянавісцю да прыгнятальнікаў і эксплуатацятараў, якія арганізуюць крывавыя войны, накіраваныя супроць працоўных; ён дарагі нам як абаронца простага народа і яго мірнай стваральнай працы. На адным з рабочых сходаў ён гаварыў: «Аб чым мараць каралі? — Аб вайне. Аб чым мараць народы? — Аб міры».

Памёр Віктор Гюго 22 мая 1885 г. Памяць пісьменніка-барацьбіта шануе ўсё прагрэсіўнае чалавецтва.

К. КАЗЛОВА.

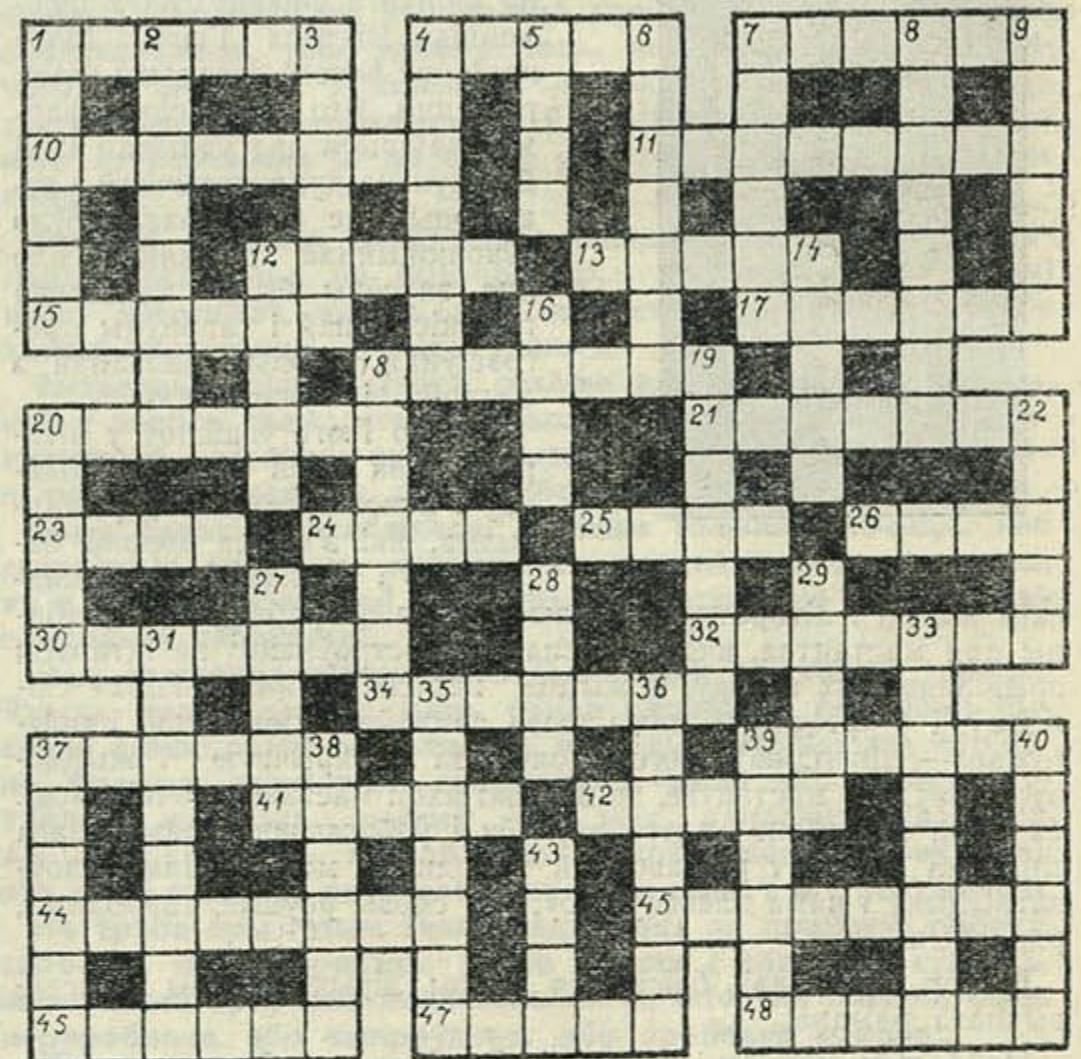
КРАСВОРД

Па гарызанталі:

1. Рэштка свечкі. 4. Беларускі паэт. 7. Верш на казачную тэму. 10. Пропіастаўленне. 11. Агранамічны тэрмін. 12. Кіраўнік, старшы па становішчу. 13. Від загадкі. 15. Навучанне, настаўленне. 17. Жанчына. 18. Паэма Я. Коласа. 20. Цукар. 21. Друкарская машына. 23. Беларускі дзіцячы пісьменнік. 24. Ападкі. 25. Малады чалавек. 26. Рэзкі штуршок. 30. Набытае, купленае. 32. Месца для конскіх скачак. 34. Неад'емная ўласцівасць прадмета. 37. Танец. 39. Чалавек, які прысутнічаў пры здарэнні. 41. Вярхоўка з пятлі на канцы. 42. Ачышчанае, лущанае зерне. 44. Асоба, якая адпраўляе карэспандэнцыю. 45. Маёмасць. 46. Каркас. 47. Вузкі брусок. 48. Рускі пісьменнік.

Па вертыкалі:

1. Твор без абазначэння імя аўтара. 2. Уласнаручны надпіс. 3. Унутраная крэпасць у старых гарадах. 4. Пейзаж. 5. Пласт вугалю ў шахце. 6. Вучань. 7. Знак улады гетмана. 8. Узор. 9. Хатняя жывёла. 12. Будаўнічы матэрыял. 14. Горад на Украіне. 16. Твор А. Талстога. 18. 'Ацэнка ведаў вучня. 19. Парадак размяшчэння літар. 20. Мастацкі твор. 22. Плыт для пераправы. 27. Норма паводзіп. 28. Хвароба. 29. Горад у Эстонскай ССР. 31. Прадстаўнік аднаго з славянскіх народаў. 33. Прыбор для ахалоджвання вады ў матарах. 35. Цягач. 36. Савецкая рэспубліка. 37. Крухмальны прадукт. 38. Вялікі ваенны флот. 39. Чалавек, які спявае. 40. Жоўтая фарба, якую здабываюць з расліны «конскі ладан». 43. Адміністрацыйная адзінка.

На чацвертай старонцы вкладки: У калектыве мастацкай самадзейнасці Мінскага палаца піонераў. Тамара Шышко (злева) і Лілія Мельнічонак выконваюць чэшскі народны танец. Фото А. Дзітлава

Адказы рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. Абушэнка, М. Н. Барсток, Г. Л. Дазорцава, А. Н. Захарава, М. Ф. Нікіфарава, Ф. А. Новікава, А. І. Федасюк, В. І. Філіпава.

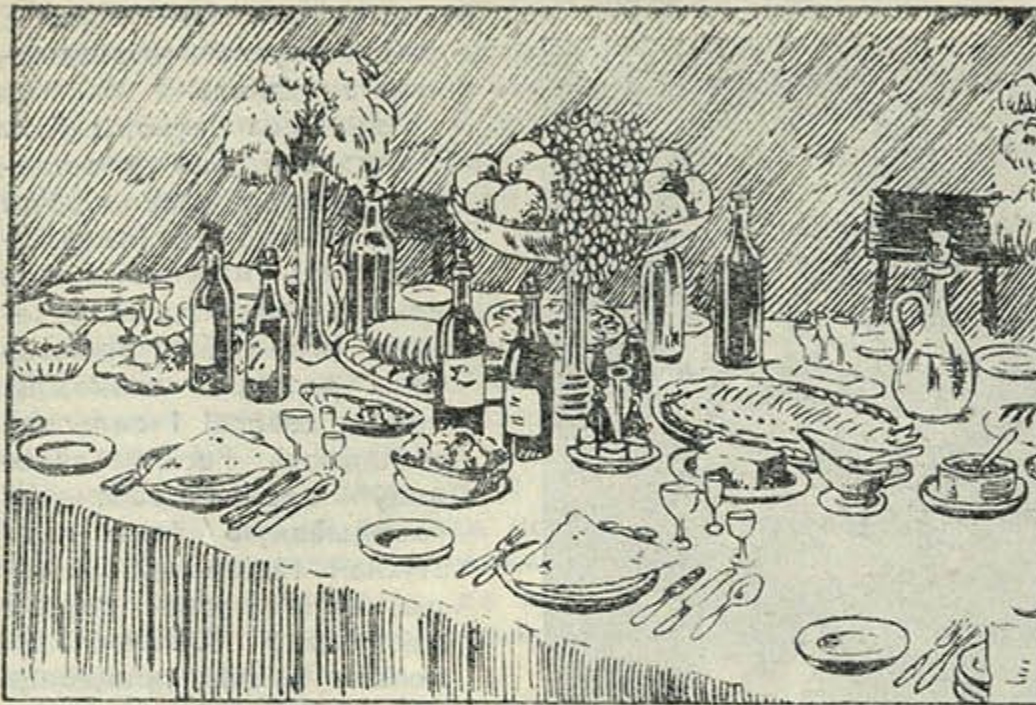
Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Тэлефон 2-33-03. Друк. арк. 3. Вуч.-аўт. арк. 4.

АТ 74031. Тыраж 26.500 экз. Падпісана да друку 20. II. 52 г. Зак. 41.

Цана 1р. 50 к.

Друкарня імя Сталіна. Мінск. Пушкіна 55.

«Якім павінен быць святочны стол?» — пытае наша чытачка т. А. Шарухіна з Полацка.

СВЯТОЧНЫЯ АБЕДЫ могуць складацца з 4—7 блюў. У гэтым выпадку блюў падаюцца ў наступным парадку. Спачатку падаюць закуску і водку, затым суп, за ім трэба падаваць рыбнае блюў, потым мясное, за мясным блюў падаюць гародніну і зеляніну, пасля — дзіч, птушку. Пад канец падаюць салодкае блюў, фрукты, тарты, пячэнне з гарачымі напіткамі і лікёрам.

Асартымент він да святочнага стала павінен залежаць ад меню.

Да мяснога супу рэкамендуецца падаваць чырвонае вінаграднае віно або віно тыпу мадэры. Да рыбных блюў падаюць белае натуральнае вінаграднае віно. Да блюў з дзічы і зеляніны можна падаць шампанскае або вінаграднае белае дэсертнае віно тыпу партвейна і інш.

Калі пасля абеду падаецца гарачы кофе, да яго рэкамендуецца падаць лікёр.

Трэба памятаць, што ўсе белыя вінаградныя віны перад падачай і разлівам ахалоджваюць або замарожваюць, а чырвоныя вінаградныя віны падаюць падагрэтымі.

СВЯТОЧНАЯ ВЯЧЭРА складаецца звычайна з халоднай закускай, з аднаго халоднага або гарачага рыбнага блюў з гарнірам і аднаго гарачага блюў з мяса або птушкі з гарнірам і соусам. Да блюў падаюць віны і водку. Пасля вячэры падаюць чай або кофе.

Святочную вячэру сэрвіруюць наступным чынам. На агульны стол ставяць дэсертныя талеркі, кладуць па колькасці ўдзельнікаў нажы, відэльцы, чайныя лыжкі і сурвэткі. Відэлец кладуць з левага боку талеркі, нож і чайную лыжку — з правага боку. Часам чайную лыжку кладуць перад талеркай (да сярэдзіны стала) ручкай управа. Закуска ставяць на стол. Бутэлькі з вінамі адкупорваюць і расстаўляюць на стала.

Падаюць блюў ў наступным парадку: кожнаму ўдзельніку вячэры падаюць спачатку рыбныя блюў, а затым на другой талерцы — мяса або дзіч з соусам і гарнірам.

Можна падаваць рыбу і мяса на вялікіх блюў. У гэтым выпадку пасля ўборкі закусачных талерак і прыбораў кожнаму ўдзельніку вячэры падаюць чыстую мелкую вялікую талерку, нож і відэлец. Затым, пачынаючы з правага боку ад месца гаспадыні, разносяць на вялікіх блюў нарэзаныя асобнымі порцыямі рыбу або мяса. На раздатачнае блюў кладуць сталовую лыжку і відэлец для раскладкі порцый. Кожны ўдзельнік вячэры накладвае яду сам.

Талеркі і прыборы замяняюць чыстымі перад кожным блюў.

Моды

Плацице з шарсцянай тканіны, у шасці варыянтах. 1-ы варыянт: ліф адразны па таліі, з поясам; кішэні праразныя, рамкай. У 2-м варыянце прышпільваецца каўнер, край якога аздабляецца машыннай вышыўкай. У 3-м варыянце гэты-ж каўнер служыць баскінкай, і ў 4-м пелярынкай. У 5-м і 6-м варыянтах да плацця прышпільваецца грудка, аздабленая ручной вышыўкай, якая носіцца на два бакі. Манжэты ў 6-м варыянце перавернуты і таксаманосяцца на два бакі.

Аўтар А. І. Гадзіцкая
(Мінскі дом мадэлей)

РУЧНАЯ ВЫШЫЎКА

2 дэталі

Можна насіць
на 2 бакі

2
дэталі

ручная вышыўка
2 дэталі
можна насіць на 2 бакі

2 дэталі

Вышыўка машынная

